

Yeşil Kütüphanelerin Sürdürülebilir Kalkınmadaki Stratejik Rolü: Uluslararası Ödüllü Projelerden Kanıtlar

*The Strategic Role of Green Libraries in Sustainable Development:
Evidence from International Award-Winning Projects*

Nermin KİŞİ

Makale Bilgisi / Article Information

Bu makaleye atıf yapmak için / To cite this article:

Kişİ, N. (2025). Yeşil kütüphanelerin sürdürülebilir kalkınmadaki stratejik rolü: Uluslararası ödüllü projelerden kanıtlar. *Bilgi Dünyası*, 26(1), 319-351. doi: 10.15612/BD.2025.833

Makale türü / Paper type: Araştırma Makalesi / Research Article

DOI: 10.15612/BD.2025.833

Geliş Tarihi / Received: 04.05.2025

Kabul Tarihi / Accepted: 22.06.2025

Elektronik Yayınlanma Tarihi / Online Published: 30.06.2025

İletişim / Communication

Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği / University and Research Librarians Association

Posta Adresi / Postal Address: Marmara Sok. No:38/17 06420 Yenışehir, Ankara, Türkiye.

Tel: +90 312 430 03 61; Faks / Fax: +90 312 430 03 61; E-posta / E-mail: bilgi@bd.org.tr

Web: <https://bd.org.tr>

Yeşil Kütüphanelerin Sürdürülebilir Kalkınmadaki Stratejik Rolü: Uluslararası Ödüllü Projelerden Kanıtlar

Nermin KİŞİ*

Öz

Bu çalışmanın amacı, yeşil kütüphanelerin sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkilerini incelemektir. Bu doğrultuda, çalışmada, 2024 yılında Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu (IFLA) tarafından “En İyi Büyük Ölçekli Yeşil Kütüphane” ödülüne layık görülen projeler ele alınarak, bu projelerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) kapsamında olası katkıları değerlendirilmiştir. Nitel araştırma deseninde gerçekleştirilen çalışmada, ödül kazanan kütüphanelerin web siteleri ve projelere dair raporlar içerik analiziyle incelenmiştir. Projeler, çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik açısından kapsamlı bir şekilde değerlendirilmiştir. Bulgular, yeşil kütüphanelerin yalnızca bilgiye erişim merkezleri olmakla kalmayıp, aynı zamanda çevresel farkındalığı artırma, toplumsal gelişimi destekleme ve ekonomik fayda sağlama gibi alanlarda da stratejik bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır. Çalışmanın teorik katkısı, yeşil kütüphanelerin SKA ile ilişkisini sistematik bir şekilde inceleyerek, bu alandaki literatüre yeni bir bakış açısı kazandırmasıdır. Pratik katkısı ise, uluslararası ödüllü yeşil kütüphane projelerinin sürdürülebilirlik açısından çok boyutlu bir değerlendirmesini sunarak, gelecekteki projelerin daha etkili bir şekilde uygulanmasına yönelik somut öneriler geliştirmesidir.

Anahtar sözcükler: Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilir kütüphanecilik, yeşil kütüphaneler, çevresel farkındalık, toplumsal etki, ekonomik fayda, IFLA ödülleri.

* Doç. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Çaycuma Meslek Yüksekokulu, ncelik@beun.edu.tr

The Strategic Role of Green Libraries in Sustainable Development: Evidence from International Award-Winning Projects

Nermin Kışi*

Abstract

The aim of this study is to examine the impact of green libraries on sustainable development. In this regard, the study focuses on projects awarded the “Best Large-Scale Green Library” prize by the International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) in 2024, evaluating their potential contributions to the Sustainable Development Goals (SDGs). In this qualitative research design, the websites of the award-winning libraries and reports on the projects were analyzed through content analysis. The projects were comprehensively evaluated in terms of environmental, social, and economic sustainability. The findings indicate that green libraries not only serve as centers for information access but also assume a strategic role in fostering environmental awareness, supporting social development, and generating economic benefits. The theoretical contribution of the study lies in offering a new perspective to the literature by systematically examining the relationship between green libraries and the SDGs. Its practical contribution lies in providing a multi-dimensional evaluation of internationally award-winning green library projects from a sustainability standpoint, thereby offering concrete recommendations for the more effective and comprehensive implementation of future projects.

Keywords: Sustainable development, sustainable librarianship, green libraries, environmental awareness, social impact, economic benefit, IFLA awards.

* Assoc. Prof. Dr., Zonguldak Bülent Ecevit University Çaycuma Vocational School, ncelik@beun.edu.tr

Giriş

Toplumlar, tarihsel süreç boyunca çoğunlukla zorlu ve öngörülemeyen doğa koşullarıyla mücadele ederek varlığını sürdürmüştür. Bu süreçte, insanın doğayı şekillendirme, kontrol etme ve dönüştürme kapasitesi giderek gelişmiştir. Sanayi Devrimi ile hız kazanan teknolojik ilerlemeler, hızlı nüfus artışı, aşırı tüketim ve toplumsal dönüşümler, doğal kaynaklar üzerindeki baskıyı artırarak iklim değişikliği, ekosistem tahribatı ve sosyal eşitsizlikler gibi küresel ölçekli sorunların derinleşmesine yol açmıştır. Ayrıca, küresel terör olayları ve toplumsal çatışmalar sürdürülebilir bir dünya düzeni önünde önemli tehditler oluşturmaktadır. Doğal sistemlerdeki bozulmalar ve küresel istikrarsızlıklar, sürdürülebilirliği tercihten ziyade kaçınılmaz bir gereklilik haline getirmiştir. Bu bağlamda, çevresel, toplumsal ve ekonomik dengeleri gözeterek sürdürülebilir yaşam modellerinin geliştirilmesi, geleceğe yönelik çözümler üretmede kritik bir rol oynamaktadır (Gallopın ve Raskin, 2002, ss. 1-2).

Sürdürülebilirlik, mevcut kuşakların ihtiyaçlarını karşılarken gelecek kuşakların yaşam kalitesini koruma sorumluluğu taşıyan uzun vadeli bir kalkınma yaklaşımıdır. Doğal kaynakların hızla tükenmesi, yalnızca ekonomik büyümeye odaklanan yaklaşımların yetersizliğini açıkça ortaya koymaktadır. Bu nedenle, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için toplumsal ve çevresel sorumlulukların da yönetim süreçlerine etkin şekilde dâhil edilmesi gerekmektedir. Günümüzde sürdürülebilirlik, modern yönetim anlayışının temel ilkelerinden biridir. Özellikle bilgi merkezlerinin çevre dostu uygulamalarla yeniden yapılandırılması ve kütüphanelerin yeşil kütüphane kimliği kazanması, sürdürülebilir bir geleceğin inşasında stratejik bir adım olarak değerlendirilmektedir (Şeşen ve Kuzucuoglu, 2020, ss. 10-11).

Kütüphaneler, yeşil dönüşüm sürecinde çevresel sürdürülebilirliği artıran yenilikçi uygulamalarla hizmet modellerini yenilemekte ve yeşil kütüphane yaklaşımının gelişimine katkılar sağlamaktadır (Jones ve Wong, 2018, s. 155). Sürdürülebilir mimari tasarımı esas alan yeşil kütüphaneler, doğal kaynakların korunması ve kullanıcı ihtiyaçlarının çevreye duyarlı şekilde karşılanması üzerine odaklanmaktadır. Bu anlayış doğrultusunda, yeni kütüphane yapıları çevresel standartlara uygun biçimde inşa edilmekte, mevcut yapılar ise sürdürülebilir yaklaşımlar doğrultusunda yeniden düzenlenmektedir. Bu bağlamda, Amerika Birleşik Devletleri Yeşil Bina Konseyi tarafından geliştirilen Enerji ve Çevresel Tasarımda Liderlik (Leadership in Energy and Environmental Design-LEED) sertifikası, enerji verimliliği, su tasarrufu, çevre dostu malzeme kullanımı ve iç mekân kalitesi gibi ölçütler üzerinden yapıların çevresel performansını değerlendirmektedir (Miller, 2010, s. 9).

Yeşil kütüphane kavramı, yalnızca çevre dostu bina tasarımıyla sınırlı kalmayıp, sürdürülebilir hizmetlerin sunulması, çevre temalı bilgi kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve çevresel farkındalık yaratmaya yönelik etkinlikler düzenlenmesini de kapsamaktadır

(Leyrer, 2018, s. 29). Bu doğrultuda, yeşil kütüphaneler çevresel etkilerin azaltılmasını, geri dönüşümün yaygınlaştırılmasını ve mevcut kaynakların ortak kullanımı yoluyla çevresel sürdürülebilirliği desteklemeyi amaçlamaktadır (Sahavirta, 2018, ss. 19-20). Yeni binaların inşası ya da mevcut yapıların yenilenmesi süreçlerinde benimsenen sürdürülebilir tasarım ilkeleri, uzun vadede enerji tüketimini azaltarak, bakım ve işletme maliyetlerini düşürmekte ve böylece ekonomik sürdürülebilirliğe katkılar sunmaktadır. Kaynak yönetimi ve mali planlamaya ilişkin stratejik hedeflerle örtüşen bu yaklaşım, kurumsal sürdürülebilirlik politikalarının daha etkili ve uygulanabilir olmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte, kütüphanelerde uygulanan çevre dostu tasarım ve sürdürülebilirlik uygulamaları, iç mekân hava kalitesini iyileştirmek, doğal ışık kullanımını artırmak ve gürültüyü kontrol altına almak gibi unsurlarla kullanıcıların yaşam kalitesini önemli ölçüde artırmaktadır. Bu gelişmeler sayesinde kullanıcılar, kütüphane ortamında daha verimli çalışabilmekte, mekânda daha uzun süre kalabilmekte ve sunulan hizmetlerden daha etkili yararlanabilmektedir (Mulford ve Himmel, 2010, ss. 24-26). Ayrıca, yeşil kütüphaneler, düzenledikleri atölye çalışmaları, seminerler ve sosyal faaliyetler aracılığıyla kullanıcıların çevresel farkındalıklarını artırmakta, çevreye duyarlı tutumlar geliştirmelerini ve sürdürülebilir davranışları benimsemelerini teşvik etmektedir (Kolawole ve Oladokun, 2024, s. 9). Aynı zamanda, yeşil kütüphaneler çevreye ilişkin güvenilir bilgiye erişimi artırarak sürdürülebilir yaşam biçimlerinin desteklenmesine katkı sunmaktadır. Okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi ve bilgiye eşit erişimin sağlanması, toplumsal eşitliği güçlendirerek bu kurumların işlevselliğini pekiştirmektedir (Sahavirta, 2018, s. 20). Çevresel bilgi yoğunluğunun ve karmaşasının arttığı günümüzde, yeşil kütüphaneler sürdürülebilirlik alanında bilgi paylaşımı, yerel düzeyde etkinlikler ve hizmet geliştirme faaliyetleriyle kritik bilgi merkezleri olarak konumlanmaktadır (Mulford ve Himmel, 2010, s. 27). Çevresel okuryazarlığın artırılmasında rol oynayan bu kurumlar, bireylerin çevre sorunlarını daha iyi kavramalarına, bilinçli kararlar almalarına ve sürdürülebilir davranışlar geliştirmelerine destek olmaktadır (Kurbanoglu ve Boustany, 2014, s. 54). Bu süreçlerin etkinliği için, bilginin edinimi, depolanması, işlenmesi ve kullanımı aşamalarında etik sorumlulukları gözeten bilgi etiği ilkelerinin benimsenmesi büyük önem taşımaktadır (Hoq, 2012, s. 37). Bu unsurlar sayesinde, yeşil kütüphane uygulamalarının çevresel, toplumsal ve ekonomik faydalar aracılığıyla Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) kapsamında çok yönlü katkılar sağladığı ifade edilebilir.

Bu katkılarının görünür kılınması ve başarılı örneklerin yaygınlaştırılması amacıyla uluslararası ödül programları geliştirilmektedir. Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonu (International Federation of Library Associations and Institutions-IFLA) tarafından verilen Yeşil Kütüphane Ödülü, çevresel sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyen projeleri desteklemekte ve bu ilkelerin kütüphaneler aracılığıyla yaygınlaştırılmasını hedeflemektedir. IFLA'nın Çevre, Sürdürülebilirlik ve Kütüphaneler Özel İlgi Grubu (Environment, Sustainability and Libraries Special Interest Group-ENSULIB) tarafından yürütülen bu ödül programı, dünya genelinde yeşil kütüphane uygulamalarının gelişimini teşvik etmektedir (Leyrer, 2018, ss. 22-23).

Bu çalışmada, IFLA tarafından 2024 yılında “En İyi Büyük Ölçekli Yeşil Kütüphane” ödülüne layık görülen projeler incelenerek, bu kütüphanelerin çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik açısından üstlendikleri roller değerlendirilmektedir. Böylece, çalışma hem yeşil kütüphanelere ilişkin başarılı örneklerin tanıtılmasına katkıda bulunmakta hem de kütüphanelerin sürdürülebilirlik odaklı dönüşüm süreçlerinin daha iyi anlaşılmasına olanak sağlamaktadır.

Sürdürülebilirlik Ekseninde Yeşil Kütüphaneler Üzerine Literatür Değerlendirmesi

Nüfus artışı, kentleşme ve teknolojik gelişmeler, ekonomik yapıları, toplumsal dinamikleri ve çevresel koşulları dönüştürmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için bu etkilerin analiz edilmesi ve ekonomik büyüme ile çevresel sorumluluğu dengeleyen stratejilerin geliştirilmesi zorunlu hale gelmiştir (Kedziora, 2025). Bu bağlamda, sürdürülebilirlik, bireyler, kurumlar, doğal kaynaklar ve çevre arasındaki etkileşime dayanan, davranış ve tutumlarda köklü değişiklikleri gerektiren, çevresel, toplumsal ve ekonomik alanlarda uzun vadeli dengeyi hedefleyen çok boyutlu bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Munier, 2005, s. 13). Geleceğin nasıl şekilleneceğine ilişkin değer tartışmalarının merkezinde yer alan sürdürülebilirlik; biyosferin yenilenme kapasitesini koruyan, toplumsal sorunların çözümüne katkı sunan, kuşaklar arası refah dengesini gözeten ve kurumsal performansın sürekliliğini destekleyen uygulamaların bütünüdür (Dunphy ve diğerleri, 2000, ss. 5-6). Gell-Mann (2010, ss. 4-7), sürdürülebilirliği yalnızca nüfus artışı, ekonomik faaliyetler ve çevresel bütünlük bağlamında değil, aynı zamanda barış, küresel güvenlik, demokrasi ve insan hakları gibi sosyal unsurları da kapsayan çok boyutlu bir kavram olarak ele almakta ve sürdürülebilir bir geleceğe ulaşmak için tüm bu alanlarda eşzamanlı dönüşümlerin gerekliliğini vurgulamaktadır. Sürdürülebilirliğin çok katmanlı yapısı, kurumların sürece aktif katılımını ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirmelerini zorunlu kılmaktadır.

Sürdürülebilirliğin stratejik bir öncelik haline gelmesiyle birlikte, modern örgütler çevresel etkileri en aza indirmeyi hedefleyen yeşil yönetim anlayışını benimsemeye başlamıştır. Bu dönüşüm yalnızca özel sektör işletmelerini değil; kamu kurumları, üniversiteler ve kütüphaneler gibi bilgi merkezlerini de kapsamaktadır. Bilimsel ve sosyal etkinlikler aracılığıyla SKA'ya çok yönlü katkı sağlayan kütüphanelerin, faaliyetlerine çevre dostu uygulamaları dâhil etmeleri ve sürdürülebilirlik konusunda toplumda farkındalık yaratmaya yönelik eğitim programları düzenlemeleri, bu katkıyı daha da güçlendirmektedir (Demir, 2025, s. 99). Bilgiye erişim, toplumsal etkileşim ve eğitim işlevleriyle kütüphaneler, sürdürülebilirlik çabalarında merkezi bir rol üstlenmektedir. Sınırlı kaynakları etkin kullanarak hizmetlerini optimize eden kütüphanelerin hem iç hem de dış paydaşların beklentilerini dengeli bir şekilde yönetmeleri gerekmektedir. Ayrıca, fiziksel yapılarında ve sundukları hizmetlerde çevresel duyarlılığı yansıtan uygulamalar geliştirmeleri beklenmektedir. Bu yaklaşım, kütüphanelerin içinde bulundukları topluluklarda sürdürülebilir dönüşümün öncüsü olma potansiyelini önemli ölçüde artırmaktadır (Mathiasson ve Jochumsen, 2022, s. 1297).

Yeşil kütüphane kavramı, sürdürülebilirlik yaklaşımının kütüphanecilik alanındaki bir yansıması olarak ortaya çıkmıştır. İlk olarak 1990'lı yıllarda literatürde yer bulan bu kavram, 2000'li yıllardan itibaren artan çevresel farkındalık ve kurumsal sürdürülebilirlik arayışları doğrultusunda daha fazla ilgi görmeye başlamıştır. Bu süreçte, doğal kaynakların verimli kullanımını teşvik eden, yenilenebilir enerji kaynaklarını destekleyen ve atıkların azaltılmasını maliyet etkin yöntemlerle sağlayan modern kütüphane yapıları oluşturulmuştur (Kızılkaya ve Elmas, 2023, s. 291). Bu kapsamda şekillenen yeşil kütüphane yaklaşımı, yeni kütüphane binalarının sürdürülebilirlik ilkeleriyle tasarlanmasını, mevcut yapıların çevresel açıdan iyileştirilmesini ve çevre dostu yönetim anlayışlarının uygulanmasını içermektedir (Singh ve Dixit, 2021, s. 1).

Yeşil kütüphaneler, yalnızca fiziksel dönüşüm sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda çevresel farkındalığın artırılması ve toplumda çevreye duyarlı davranışların teşvik edilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Miller, 2010, s. 9). Enerji verimliliği sağlayan aydınlatma ve iklimlendirme sistemlerinin kullanımıyla enerji tüketimini azaltan yeşil kütüphaneler, atık yönetimi ve geri dönüşüm uygulamalarıyla kaynakların etkin kullanımını desteklemektedir. Ayrıca, dijital kaynakların tercih edilmesiyle kâğıt tüketimini azaltarak doğal kaynakların korunmasına katkı sağlamaktadır. Bu kurumlar, düzenledikleri seminerler ve atölye çalışmalarıyla çevresel farkındalığı artırarak toplumda sürdürülebilirlik bilincinin yaygınlaşmasına öncülük etmektedir (Kızılkaya ve Elmas, 2023, ss. 290-291).

Yeşil kütüphaneler doğal kaynakların korunması ve çevre dostu teknolojilerin kullanımıyla çevresel sürdürülebilirliğe; kaynakların etkin ve verimli yönetimiyle ekonomik sürdürülebilirliğe; kullanıcıların çevre bilinciyle eğitilmesi ve katılımcı bir toplum yapısının desteklenmesiyle toplumsal sürdürülebilirliğe katkı sunan kamusal alanlar olarak sürdürülebilir yaşamın vazgeçilmez aktörleri arasında yer almaktadır (Lal, 2018, s. 28). Çevresel sorumluluk bilinciyle hareket eden bu kurumlar, kullanıcı odaklı hizmet anlayışını sürdürülebilirlik ilkeleriyle bütünleştirerek, daha sürdürülebilir bir toplumun inşasında önemli bir işlev görmektedir (Özdemir ve Arslantekin, 2024, s. 486).

Literatürde, yeşil kütüphanelerle ilgili olarak farklı coğrafi bölgeler ve kütüphane türlerine odaklanan, ulusal ve evrensel düzlemde yürütülmüş birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar genel olarak iki temel kategoride sınıflandırılabilir. İlk kategori, yeşil kütüphane uygulamaları ve stratejileri üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu çalışmalardan bazıları aşağıda özetlenmiştir.

Akbulut ve diğerleri (2018), Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinde çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarını analiz etmişlerdir. Çalışmada, kütüphane yöneticileri ve çalışanlarına yönelik anketler uygulanmıştır. Bulgular, kütüphanelerin yeşil kütüphane olma sürecinde bazı temel ölçütleri karşıladığını, ancak yeşil uygulamalar açısından kurumlar arasında farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle Atılım, Bilkent,

Başkent ve Yaşar Üniversitesi kütüphanelerinin sürdürülebilir çevre politikaları, su ve enerji verimliliği, sürdürülebilir kaynak kullanımı ile iç mekân hava kalitesi ve tasarım uygulamalarındaki yenilikleri bakımından öne çıktığı belirlenmiştir. Ayrıca, kütüphane çalışanlarının çevresel sürdürülebilirlik ve yeşil kütüphane konularında farkındalıklarının düşük olduğu ve bu alanlarda eğitim almaya istekli oldukları tespit edilmiştir.

Demirtas Dogan ve Gurpınar (2023), Türkiye'nin Kocaeli ve İstanbul illerindeki 11 üniversite kütüphanesinde çevre dostu uygulamaları ile kullanıcıların çevresel farkındalık düzeylerini incelemişlerdir. 436 öğrenciyle yürütülen anket çalışmasının sonuçları, çevre eğitimi almış öğrencilerin çevresel farkındalık düzeylerinin daha yüksek olduğunu ve yeşil kütüphaneleri kullanan öğrencilerin, bu kütüphanelerin çevresel özelliklerine daha fazla değer verdiğini ortaya koymuştur. Öte yandan, yeşil kütüphane kullanıcıları ile diğer kullanıcılar arasında günlük yaşamda çevresel farkındalık açısından anlamlı bir fark gözlemlenmemiştir.

Kavak (2024), Türkiye'deki yeşil kütüphane uygulamalarını inceleyerek, Rami Kütüphanesi, Uşak Banaz Halk Kütüphanesi ve Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi gibi önemli örnekleri değerlendirmiştir. Kapsamlı bir literatür taraması ve nitel içerik analizi yöntemiyle elde edilen bulgular, Türkiye'de yeşil kütüphane uygulamalarının hâlen gelişim sürecinde olduğunu ve uluslararası uygulamalarla karşılaştırıldığında başlangıç aşamasında olduğunu göstermektedir. Çalışma, Türkiye'deki kütüphanelerin sürdürülebilirlik kapasitesini artırmak için politika geliştirme ve farkındalık artırma, enerji yönetimi ve verimlilik, sürdürülebilir koleksiyon yönetimi, işbirliği ve ağ oluşturma gibi alanlarda öneriler sunmaktadır.

Tseng (2008) Tayvan'da gerçekleştirdiği çalışmada, Taipei Halk Kütüphanesi Beitou Şubesi örneği üzerinden çevre dostu tasarımın kullanıcı deneyimine etkisini araştırmıştır. 511 katılımcıdan elde edilen veriler, kullanıcıların kütüphane olanaklarından genel olarak memnun olduğunu ortaya koymuştur. Özgün mimarisi ve sürdürülebilir iç mekân düzenlemeleriyle çevre eğitimini teşvik eden bir öğrenme merkezi işlevi gören kütüphane, toplumun algısını olumlu yönde etkilemiş ve ziyaretçi sayısını artırmıştır. Yerel halk, uzmanlar ve özel sektörün iş birliğiyle hayata geçirilen bu model, kamu kütüphanelerinin çevresel sürdürülebilirlik süreçlerinde nasıl etkin bir rol üstlenebileceğine dair örnek bir uygulama niteliğindedir.

Li ve diğerleri (2018), Çin'in Hebei bölgesindeki bir üniversite kütüphanesinde enerji verimliliğini incelemişlerdir. Araştırmada, okuma alanlarının enerji tüketimi; doğal ve yapay aydınlatma düzeyleri, aydınlatma homojenliği, gün ışığı faktörü ve pencere düzenlemeleri doğrultusunda gerçekleştirilen dinamik ve statik uygulamalarla analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular, bu parametrelerin toplam enerji tüketimiyle ilişkilendirilerek en uygun enerji kullanım planının oluşturulmasına katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Özellikle güney cephe okuma alanlarında pencere alanının

artırılmasının, enerji verimliliğini artıran önemli bir unsur olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle, yeşil kütüphane tasarımlarında güney yönlü pencere açıklıklarının geniş tutulması önerilmektedir.

Mwanzu ve diğerleri (2023), Kenya'daki akademik kütüphanelerde yeşil girişimlerin benimsenme düzeyini, kütüphanecilerin bu girişimlere ilişkin tutumlarını ve çevresel sürdürülebilirliğe yönelik teşvik ve engelleri ele almışlardır. Çalışmada, amaçlı örnekleme yöntemi yoluyla baş kütüphanecilerle yapılan görüşmelerin yanı sıra gözlem ve belge incelemesi yöntemleri kullanılmıştır. Sonuçta, kullanıcıların yeşil uygulamalara yönelik farkındalık ve katılım düzeylerinin yetersiz olduğunu ortaya konulmuştur. Kütüphanelerin, çevresel sürdürülebilirlik amaçlarına ulaşabilmesi için kullanıcıları sürece aktif olarak dâhil etmeleri gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, Kenya'daki akademik kütüphanelerin SKA doğrultusunda çevresel sorumluluklarını artırmaları gerektiği sonucuna varılmıştır.

Samara ve Garoufallou (2023), Yunanistan'daki özel kütüphanelerde çalışan personelin örgütsel değişim süreçlerine katılım biçimlerini ve bu süreci nasıl değerlendirdiklerini analiz etmişlerdir. Araştırmada, personelin değişimin içeriği ve türü, değişimin yönetimi, liderlik desteği ile bireysel özelliklere yönelik tutumları incelenmiştir. Ayrıca, özel kütüphanelerde yaşam boyu öğrenme ve personel gelişiminin örgütsel değişimin başarısındaki rolü ele alınmıştır. Anket sonuçları, çalışanların örgütsel değişimlerin kendilerine fayda sağlayacağına ikna edilmeleri gerektiğini ve değişim sürecini yöneten kişilerin bu sürece gerçek bağlılık göstermesinin önemini ortaya koymuştur.

David-West ve Wali (2023), Nijerya'daki akademik kütüphanelerde görev yapan 102 kütüphanecinin yeşil girişimler konusundaki farkındalık düzeyini, mevcut uygulamaları ve stratejileri anket yöntemiyle incelemişlerdir. Çalışmada, kütüphanelerde çevresel sürdürülebilirlik için uygulanan yeşil girişimlerin sürdürülebilir alanlar, iç mekân çevre politikaları, tasarım yenilikleri, su verimliliği ile güneş ve rüzgâr enerjisi kullanımı olduğu belirlenmiştir. Bulgular, kütüphanecilerin yeşil kütüphane farkındalığının düşük olduğunu; finansal kısıtlılık, girişim eksikliği ve sürdürülebilir politikaların bulunmadığını göstermiştir. Çalışma, kütüphanelerde yeşil farkındalığın artırılması ve sürdürülebilirliğin sağlanması için stratejik planlama ve yöntemlerin geliştirilmesini önermektedir.

Adeyemi ve diğerleri (2024), Nijerya'nın Kwara Eyaleti'ndeki akademik kütüphanelerde yürütülen çevre dostu uygulamaları araştırmış ve bu kapsamda amaçlı örneklem yoluyla seçilen 18 kütüphaneciyle görüşmeler gerçekleştirmişlerdir. Bulgular, kütüphane koleksiyonlarını korumak amacıyla düzenli ilaçlama yapıldığını ortaya koyarken, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yoğun kullanımı nedeniyle kütüphanelerde yüksek karbon salınımının oluştuğuna dikkat çekmektedir. Öte yandan, kurumlar arası

kaynak paylaşımının ekonomik sürdürülebilirliğe katkı sağladığı ve kütüphanelerin topluma sosyo-kültürel hizmet sunduğu belirlenmiştir. Tüm bu bulgular ışığında, üniversite yönetimlerinin çevre dostu uygulamalar için yeterli finansal kaynak ayırması ve kütüphanelerde güneş enerjisi sistemlerinin yaygınlaştırılması gerektiği ifade edilmektedir.

Kolawole ve Oladokun (2024), Nijerya'daki kütüphanelerde sürdürülebilir uygulamaların önemine odaklanarak, yeşil kütüphanelerin çevre dostu okuma alanlarını oluşturmadaki katkıları, karşılaştıkları zorluklar ve fırsatları ele almışlardır. Çalışma, yeşil kütüphanelere yönelik farkındalığın artmakla birlikte, yetersiz kaynaklar ve kurumsal hazırlık eksikliği nedeniyle uygulamaların sınırlı kaldığını göstermektedir. Bu bağlamda, finansal desteğin artırılması, kapasite geliştirme programlarının uygulanması, yenilenebilir enerjinin kullanımının yaygınlaştırılması ve stratejik farkındalık kampanyalarının başlatılması önerilmektedir. Bununla birlikte, çalışmada, kütüphanelerin sürdürülebilirlik, çevresel okuryazarlık ve toplumsal refahın güçlendirilmesinde kilit bir rol üstlendiği de belirtilmektedir.

Sulaiman ve Laksmi (2024), Endonezya'daki Taman Ismail Marzuki Kütüphanesi'nin yeşil kütüphane anlayışını benimsemek amacıyla uyguladığı sosyal sürdürülebilirlik stratejilerini analiz etmişlerdir. Nitel araştırma deseniyle yürütülen çalışmada, veriler görüşmeler, gözlemler ve belge analizleri yoluyla toplanmıştır. Bulgular, kütüphanenin sosyal sürdürülebilirlik stratejilerinin ekonomik dayanıklılığı artırdığını, çevresel sürdürülebilirlik alanında ilerleme kaydettiğini göstermektedir. Sosyal bir etkileşim mekânı olan kütüphane, çeşitli kurumlarla kurduğu iş birlikleriyle yeşil uygulamaların sürekliliğine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, yaratıcı topluluk geliştirme programları yoluyla toplumsal farkındalığı artırmaya yönelik çabalar, kütüphanenin kamusal algısını olumlu yönde dönüştürerek yeşil kütüphane hedeflerine ulaşmasını desteklemektedir. Çalışma, kamu kütüphanelerinin politika geliştirme süreçlerinde yeşil kütüphane ilkeleri ile toplumsal katılım stratejilerinin birlikte ele alınmasının önemine dikkat çekmektedir.

Tanzin ve Hoq (2024), Bangladeş'teki kütüphanelerin yeşil uygulamalarını inceleyerek özellikle Dhaka Üniversitesi Kütüphanesi'ne odaklanmışlardır. Çalışmada, bu kütüphanenin yeşil kütüphaneye dönüşümü için bir yol haritası sunulmuş ve diğer kütüphanelerin de benzer sürdürülebilir uygulamaları benimsemesi teşvik edilmiştir. 404 kütüphane kullanıcısı ve 15 kütüphane çalışanının katılımıyla gerçekleştirilen anket ve görüşmelerde, yeşil teknolojiye yönelik bilgi eksikliği, bütçe kısıtlamaları, düşük farkındalık ile kullanıcılar ve personelin sürdürülebilirlik çabalarına isteksizliği, yeşil dönüşümün başlıca engelleri olarak belirlenmiştir. Buna karşın, sağlıklı iç ve dış mekân ortamları sağlama, çevre dostu uygulamalarla işletme maliyetlerini azaltma ve diğer kütüphaneleri benzer yeşil girişimleri benimsemeye teşvik etme gibi önemli fırsatlar da mevcuttur.

Ren (2024), Amerika'nın Kaliforniya, Florida ve Georgia eyaletlerindeki kütüphanelerde uygulanan çevresel sürdürülebilirlik uygulamaları ve bu konudaki algıları incelemiştir. Araştırma, kütüphanelerde en yaygın çevresel sürdürülebilirlik uygulamalarının atık azaltımı, yeniden kullanım, geri dönüşüm ve enerji tasarrufu olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, çok az kütüphanenin çevresel politikalar geliştirdiği veya bu konuları sistematik şekilde ele aldığı belirlenmiştir. Kütüphanelerin çevresel sürdürülebilirliği teşvik ederken karşılaştığı en önemli zorluklar, maddi kaynak eksikliği, personelin zaman yetersizliği ve konuya ilişkin yeterli uzmanlık bulunmamasıdır. Bunlara ek olarak, kütüphanelerin öncelikleri arasındaki rekabet ve çevresel sürdürülebilirlik çabalarının siyasileştirilmesi endişesi de önemli engeller arasında yer almaktadır.

Literatürde yer alan ulusal ve uluslararası çalışmalar kapsamında analiz edilen ülke örnekleri doğrultusunda, Avrupa (Yunanistan) ve Asya (Tayvan, Çin) bölgelerinde yeşil kütüphane stratejilerinin öncelikli olarak enerji verimliliği, sürdürülebilir iç mekân tasarımları ve kullanıcı deneyimi üzerine odaklandığı belirlenmiştir. Afrika (Kenya, Nijerya) ve Güneydoğu Asya (Endonezya, Bangladeş) ülkelerinde ise yeşil uygulamalara yönelik farkındalık eksikliği ve finansal kısıtlılıklar başlıca engeller olarak tanımlanmıştır. Türkiye'de yeşil kütüphane uygulamalarının henüz başlangıç aşamasında olduğu; sürdürülebilirlik kapasitesinin artırılmasına yönelik politika geliştirme, eğitim ve iş birliği mekanizmalarının güçlendirilmesine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Kuzey Amerika bağlamında, atık azaltma, geri dönüşüm ve enerji tasarrufu uygulamalarının yaygın olduğu ancak çevresel politika geliştirme süreçlerinde ve uygulamadaki zorlukların önemli engeller olarak ortaya çıktığı saptanmıştır. Kıtalararası karşılaştırmalar, yeşil kütüphane stratejilerinin temel amaçlar açısından benzerlik taşıdığını ancak uygulama öncelikleri ve yöntemler bakımından farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır.

İkinci kategori ise ödüllü yeşil kütüphane projelerinin incelenmesine yönelik çalışmalara odaklanmaktadır. Literatürde özellikle yeşil kütüphanelere yönelik en iyi uygulamaların belgelendiği IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü kapsamında yapılan çalışmalar dikkat çekicidir. Bu çalışmalardan bazıları aşağıda özetlenmiştir.

Kavuri-Mutuku (2018), Kenya Ulusal Kütüphane Hizmetleri'nin Nakuru Şubesi'nde uygulanan yeşil kütüphane girişimlerini ele alarak, bu çabaların iklim değişikliğiyle mücadeledeki rolünü incelemişlerdir. Nakuru'daki bu girişim, 2017 IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü finalistleri arasında yer almış ve Kenya'da yeşil kütüphane kavramının gelişimine katkı sağlamıştır. Çalışmada, sürdürülebilir kütüphane binası tasarımı ve okuma ağacı gibi çevresel farkındalık odaklı uygulamalar aracılığıyla, kullanıcı dostu ve çevreye duyarlı hizmet sunumunun önemine işaret edilmektedir. Ayrıca, bu tür uygulamaların diğer kütüphaneler tarafından da benimsenmesi gerektiğine ve kütüphanelerin çevresel sürdürülebilirlikteki potansiyel rolüne dikkat çekilmektedir.

Leyrer (2018), 2016 yılında IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü'ne başvuran projeleri inceleyerek, dünya genelindeki uygulamaların hedeflerini, görünürlüklerini ve iş birliği düzeylerini analiz etmiştir. Veriler, başvuru belgeleri, kütüphane web siteleri ve çevrim içi anket yoluyla toplanmıştır. Bulgular, projelerin geniş bir konu yelpazesinde ve farklı uygulama biçimlerinde hayata geçirildiğini gösterirken, projelerin yarısından fazlasında iş birliğine dayalı uygulamaların öne çıktığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, projeler arasındaki temel farklılıklar web sitesi görünürlüğü, proje süresi, finansman ve insan kaynağı açısından belirginleşmektedir.

Devi ve diğerleri (2024), IFLA'nın, kütüphaneleri sürdürülebilir kalkınmaya ulaşma yönünde nasıl harekete geçirdiğini analiz etmişlerdir. Çalışma, IFLA'nın güçlü bir kütüphanecilik yapısı kurarak ve bilgili, katılımcı bir toplum geliştirerek Birleşmiş Milletler 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'ni desteklediğini ortaya koymaktadır. IFLA'nın Yeşil Kütüphane Ödülü, SKA hikâyeleri, araç setleri ve Dünya Kütüphane Haritası gibi projeler üzerinden yapılan analiz, kütüphanelerin toplumsal farkındalığı artırma ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlama potansiyelini vurgulamaktadır. Çalışmada, kütüphane ve bilgi hizmetleri uzmanlarının küresel sürdürülebilirlik çabalarına aktif bir şekilde katkıda bulunmaları gerektiği belirtilmektedir.

Zakaria ve Hendi (2025) ise 2016-2023 yılları arasında IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü'nü kazanan kütüphanelerin benimsediği en iyi uygulamaları araştırmışlardır. Çalışmada, 31 ülkeden 51 kütüphanenin ödül aldığı belirlenmiştir. Avrupa, 15 ülkeden toplam 23 ödül (%45,10) ile en yüksek paya sahip bölge olarak öne çıkmıştır. Kütüphane türleri açısından ise ödüllerin büyük çoğunluğu halk kütüphanelerine (%60,78) verilmiş, bunu üniversite ve ulusal kütüphaneler izlemiştir. Ödül kazanan kütüphanelerin en çok benimsediği uygulamalar arasında eğitim ve farkındalık (%31,37) ilk sırada yer alırken, enerji verimliliği (%15,69) ve yeşil alanlar (%13,73) bunu takip etmiştir. Çalışma, IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü'ne yönelik farkındalığın artmasına katkı sağlamayı ve geliştirmekte olan ülkelerdeki kütüphanelerin kendi imkânları doğrultusunda ödüllü kütüphanelerin uygulamalarını benimsemelerine yönelik rehberlik etmeyi amaçlamaktadır.

İkinci kategoride yer alan ödüllü yeşil kütüphane projeleri üzerine yapılan çalışmalar, sürdürülebilirlik alanında başarılı ve yenilikçi uygulama örneklerini ortaya koymaktadır. IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü kapsamında değerlendirilen projeler, farklı bölgelerde kütüphaneler arasında iş birliği, toplumda çevre bilinci oluşturma, çevresel eğitim programları ve enerji tasarrufu gibi ortak hedeflere odaklanmaktadır. Ancak projeler arasında finansman, uygulama süresi ve görünürlük açısından farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum, bölgesel koşulların sürdürülebilirlik stratejilerinin şekillenmesinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Problemi, Amacı ve Soruları

Sürdürülebilirlik kavramı, çevresel, toplumsal ve ekonomik boyutlarıyla günümüzde küresel ölçekte giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu çerçevede, çeşitli sektörlerde uygulanan sürdürülebilirlik stratejileri, SKA'ya ulaşmada kritik bir rol oynamaktadır. Kütüphaneler, bilgi ve kültürün erişilebilirliğini sağlayan kurumsal yapılar olarak, sürdürülebilirlik kapsamında önemli bir konuma sahiptir. Hem kaynakların etkin kullanımıyla çevresel etkilerinin azaltılması hem de toplumsal kapsayıcılığı desteklemeleri açısından kütüphaneler, SKA'ya katkı sağlayan kilit kurumlar arasında yer almaktadır.

Bu bağlamda, kütüphanelerde geliştirilen yeşil projeler ve uygulamalar, sürdürülebilirlik ilkelerinin uygulanmasında ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Yeşil kütüphaneler, enerji verimliliği sağlama, karbon ayak izini azaltma, çevresel farkındalığı artırma ve maliyet etkinliği gibi temel sürdürülebilirlik göstergelerine önemli katkılar sunma potansiyeline sahiptir. Ancak, mevcut literatürde yeşil kütüphane projelerinin sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalar sınırlı sayıdadır. Özellikle, IFLA tarafından ödüllendirilen yeşil kütüphane projelerinin çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik boyutlarına yönelik etkileri yeterince analiz edilmemiştir. Bu bilgi eksikliği, yeşil kütüphanelerin sürdürülebilir kalkınmaya katkılarının kapsamlı bir biçimde anlaşılmasını güçleştirmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, ödüllü yeşil kütüphane projelerinin sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde incelemek ve bu projelerin SKA'ya katkılarını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, çalışmada, 2024 yılında IFLA "En İyi Büyük Ölçekli Yeşil Kütüphane" ödülünü kazanan projeler analiz edilmiştir. Bu projelerin sürdürülebilirliğin çevresel, toplumsal ve ekonomik boyutlarına sağladığı katkılar değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- 2024 yılında IFLA ödülü kazanan büyük ölçekli yeşil kütüphane projeleri çevresel sürdürülebilirlik açısından hangi amaçlara katkı sağlamaktadır?
- 2024 yılında IFLA ödülü kazanan büyük ölçekli yeşil kütüphane projeleri toplumsal sürdürülebilirlik açısından hangi amaçlara katkı sağlamaktadır?
- 2024 yılında IFLA ödülü kazanan büyük ölçekli yeşil kütüphane projeleri ekonomik sürdürülebilirlik açısından hangi amaçlara katkı sağlamaktadır?

Bu çalışma kapsamında elde edilen bulguların, yeşil kütüphane literatürüne yalnızca kuramsal düzeyde yeni açılımlar getirmekle kalmayıp, aynı zamanda kütüphanelerde SKA doğrultusunda geliştirilecek stratejik planlama süreçlerine yön vererek, sürdürülebilirlik amaçlarının gerçekleştirilmesine katkı sunması beklenmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, nitel araştırma deseni benimsenerek, uluslararası düzeyde ödül almış yeşil kütüphane projelerinin sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkileri sistematik bir şekilde incelenmektedir. Araştırma, bu projelerin çevresel, toplumsal ve ekonomik boyutlardaki katkılarını ortaya koyarken, kütüphanelerin SKA'ya ulaşmadaki rollerini ve potansiyellerini değerlendirmektedir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, IFLA tarafından “En İyi Büyük Ölçekli Yeşil Kütüphane” ödülüne layık görülen tüm yeşil kütüphane projeleri oluşturmaktadır. Bu projeler, sürdürülebilirlik uygulamaları açısından uluslararası düzeyde örnek teşkil eden girişimlerdir. Çalışmanın örneklemine ise 2024 yılında bu ödülü kazanan yedi büyük ölçekli yeşil kütüphane projesi oluşturmaktadır. Farklı coğrafi bölgelerde konumlanan bu projeler, çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik alanlarında çeşitli uygulamalar gerçekleştirmiştir.

Veri Toplama

Veri toplama sürecinde, çalışma kapsamında yer alan uluslararası ödüllü yeşil kütüphane projeleri doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. İncelenen belgeler kütüphanelerin web siteleri ile projelere ait raporları içermektedir. Bu kaynaklar, projelerin çevreye olan etkileri, topluma sağladığı faydalar ve ekonomik sürdürülebilirlik düzeyleri hakkında bilgiler sunmaktadır. Veri kaynaklarının seçiminde, geçerliliği ve güvenilirliği yüksek, resmî ve doğrulanabilir içeriklere öncelik verilmiştir.

Veri Analizi

Çalışmada elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Bu yöntem, nitel verilerin düzenli bir biçimde çözümlenmesine, anlamlı temaların ortaya çıkarılmasına ve bu temalar üzerinden yorum yapılmasına olanak tanımaktadır. Analiz sürecinde, her bir projeye ait sürdürülebilirlik uygulamaları Microsoft Excel 2013 programı aracılığıyla ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir. Kodlama aşamasında projeler, SKA ile uyumluluk düzeylerine göre sınıflandırılmıştır. Ardından, benzer SKA'lar gruplanarak çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirlik temaları oluşturulmuş ve bu temalar çerçevesinde projelerin sürdürülebilirliğe olan katkıları ele alınmıştır. Analizin güvenilirliğini sağlamak amacıyla, iki bağımsız araştırmacı tarafından gerçekleştirilen analizler karşılaştırılmış ve bulguların tutarlılığı kontrol edilmiştir.

Bulgular

Uluslararası Ödüllü Yeşil Kütüphanelere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü, çevresel sürdürülebilirlik alanında fark yaratan kütüphanelere ve projelere verilen bir ödüdür. Bu ödül, kütüphanelerin çevresel sorumluluk bilincini güçlendirmeyi, çevre eğitimi konusundaki öncülük rollerini desteklemeyi ve sürdürülebilir hizmet anlayışını yaygınlaştırmayı hedeflemektedir. Aynı zamanda enerji ve kaynak kullanımında verimliliği artırmayı, çevre dostu uygulamaların yaygınlaşmasını teşvik etmeyi ve yerel, bölgesel ile küresel ölçekte yeşil kütüphane girişimlerinin gelişimine katkı sunmayı amaçlamaktadır. IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü, “En İyi Büyük Ölçekli Yeşil Kütüphane Projeleri” ve “En İyi Yeşil Kütüphane Projeleri” olmak üzere iki ana kategoride verilmektedir (International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA], 2024a).

Bu çalışmada, Tablo 1’de yer alan, 2024 yılında ödüle layık görülen “En İyi Büyük Ölçekli Yeşil Kütüphane Projeleri” ele alınmıştır (International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA], 2024b). IFLA “En İyi Büyük Ölçekli Yeşil Kütüphane Ödülü”ne layık görülen projeler, sürdürülebilirlik ve çevresel sorumluluk anlayışının farklı kültürler ve toplumlar tarafından dünya genelinde nasıl şekillendirildiğini göstermektedir.

Tablo 1

2024 IFLA En İyi Büyük Ölçekli Yeşil Kütüphane Projeleri

Kütüphane Adı	Kütüphane Türü	Proje Başlığı	Ülke	Kıta
Taichung Halk Kütüphanesi Shangfeng Şubesi	Halk kütüphanesi	Kelebekler okumaya eşlik ediyor	Çin	Asya
Karlovac “Ivan Goran Kovacic” Halk Kütüphanesi	Halk kütüphanesi	Yeşil kütüphane şubesi	Hırvatistan	Avrupa
Paderborn Halk Kütüphanesi	Halk kütüphanesi	Eden-Sürdürülebilir bir kütüphane	Almanya	Avrupa
Almada Halk Kütüphanesi	Halk kütüphanesi	GLA-MOUR-Almada Yeşil Kütüphanesi, Gerçek faydalar yaratmak	Portekiz	Avrupa
Salamanca Üniversitesi Biyoloji Kütüphanesi	Üniversite kütüphanesi	Küçük, ancak birlikte çalışınca büyük işler başarılır!	İspanya	Avrupa
Sri Lanka Bilgi Teknolojileri Enstitüsü	Üniversite kütüphanesi	Kitapların ötesinde: SLIT’te sürdürülebilir kütüphane tasarımı yenilikler	Sri Lanka	Asya
Missoula Halk Kütüphanesi	Halk kütüphanesi	Missoula Halk Kütüphanesi	ABD	Amerika

Kaynak: IFLA, 2024b

Tablo 1’de projelerin coğrafi dağılımına bakıldığında, Avrupa %57’lik bir pay ile en fazla projeye sahip kıta olarak öne çıkmaktadır. Bu kıtada Hırvatistan, Almanya, Portekiz ve İspanya’dan projeler yer almaktadır. Asya kıtası %29’luk oranla ikinci sırada yer almakta olup, bu bölgede Çin ve Sri Lanka’dan projeler bulunmaktadır. Amerika kıtası ise %14’lük pay ile yalnızca ABD’deki Missoula Halk Kütüphanesi aracılığıyla temsil edilmektedir. Bu dağılım, sürdürülebilir kütüphane projelerinin büyük ölçüde Avrupa ve Asya kıtalarında yoğunlaştığını göstermektedir. Kütüphane türleri açısından değerlendirildiğinde, projelerin %71’i (5 proje) halk kütüphaneleri tarafından yürütülmekte, %29’u ise (2 proje) üniversite kütüphanelerine ait bulunmaktadır. Bu dağılım, projelerin ağırlıklı olarak halk kütüphaneleri tarafından hayata geçirildiğini ortaya koymaktadır. Ancak üniversite kütüphaneleri de akademik ve araştırma odaklı yenilikçi uygulamalarıyla bu alana anlamlı katkılar sunmakta ve sürdürülebilirlik çabalarının çeşitlenmesine olanak tanımaktadır.

Uluslararası Ödüllü Yeşil Kütüphanelerinin Sürdürülebilir Kalkınmaya Katkıları

Taichung Halk Kütüphanesi Shangfeng Şubesi (Çin, Taichung) “Kelebekler Okumaya Eşlik Ediyor”

Taichung Halk Kütüphanesi Shangfeng Şubesi, Çin’in Taichung Şehri’nde çevre eğitimi temasıyla inşa edilen ilk kütüphane olma özelliği taşımaktadır. 2023 yılında Amerika Müze Tasarım Ödülleri’nde Gümüş Ödül’e layık görülen yapı, aynı zamanda çok sayıda yerel ve uluslararası mimarlık ödülü kazanmıştır. Kütüphane, tüm yaş gruplarına hitap eden öğrenme ve etkileşim alanları sunan kapsayıcı ve katılımcı bir tasarıma sahiptir. Çocuk bölümü, ebeveyn-çocuk okuma alanı, dergi ve gazete bölümü, yaşlılara yönelik alan, gençlik bölümü, açık okuma alanı ve çok amaçlı etkinlik odası gibi yaşa özel planlanmış bölümler bulunmaktadır. Özellikle, “Baya Terası” adı verilen açık hava okuma alanı, halkın dinlenme ve doğayla iç içe okuma deneyimi yaşayabileceği sosyal bir etkileşim mekânı olarak tasarlanmıştır. Bu planlama, kütüphanenin toplumsal kapsayıcılığı artırarak farklı yaş grupları ve toplumsal kesimlere yönelik öğrenme fırsatları sunması ve yaşam boyu öğrenmeyi yaygınlaştırması açısından, SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ve SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) amaçlarıyla doğrudan ilişkilidir.

Kütüphanenin kırmızı tuğlalardan oluşan dış cephesi, çevresindeki buğday tarlaları ve kırmızı akçaağaçlarla uyum içinde şekillendirilmiş, böylece yapının yerel ekosistemle bütünleşmesini sağlayan bir mimari anlayış benimsenmiştir. Yapının çevresinde yer alan doğal çimen kanalları, yerli bitki örtüsü ve açık alan düzenlemeleri, doğayla bütünleşik bir çevre tasarımı sunmaktadır. Bu özellikler, biyoçeşitliliğin korunmasını ve ekosistemlerin sürdürülebilirliğinin desteklenmesi yoluyla SKA 15 (Karasal Yaşam) amacına doğrudan katkı sağlamaktadır. Ayrıca, doğal peyzaj öğeleriyle desteklenen bu tasarım, çevre eğitimi için uygun bir öğrenme ortamı da sunmaktadır. İç mekân tasarımında ise sade ve zarif bir yaklaşım benimsenmiş olup, doğal ışığın etkili

kullanımıyla kullanıcılara hem estetik hem de sürdürülebilir bir mekânsal deneyim sunulmaktadır.

Enerji verimliliği açısından öncü bir yapıya sahip olan kütüphane, enerji tasarrufu, enerji depolama ve enerji üretimi ilkelerine dayanan akıllı bir enerji yönetim sistemi uygulamaktadır. Yeşil bina tasarımı ve sürdürülebilir enerji çözümleriyle SKA 7 (Erişilebilir ve Temiz Enerji)'ye katkı sunan yapı, karbon ayak izini azaltarak SKA 13 (İklim Eylemi) kapsamında çevresel sürdürülebilirliği de desteklemektedir. Ayrıca, kütüphanede kullanılan yenilikçi altyapı ve teknoloji çözümleri, sürdürülebilir sanayi ve yenilikçilik hedefleri doğrultusunda SKA 9 (Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı) ile uyum içindedir. Bununla birlikte, enerji maliyetlerinin düşürülmesi ve yerel kaynaklara dayalı sistemlerin tercih edilmesi sayesinde ekonomik verimlilik sağlanmaktadır (Taichung Public Library, 2024).

Karlovac “Ivan Goran Kovacic” Halk Kütüphanesi (Hırvatistan, Karlovac) “Yeşil Kütüphane Şubesi Yeşil Kütüphane Projesi”

Karlovac “Ivan Goran Kovacic” Halk Kütüphanesi, Karlovac Belediyesi ve Hırvatistan Kültür ve Medya Bakanlığı'nın finansal desteğiyle kurulmuştur. Doğa bilimleri, psikoloji, tıp, tarım, coğrafya, gezi yazıları, edebiyat, çocuk kitapları ve bilimsel eserler gibi alanlarda yaklaşık 2.000 kaynağı bünyesinde barındıran kütüphane, bilgiye erişimi kolaylaştırarak SKA 4 (Nitelikli Eğitim) amacı doğrultusunda bireylerin yaşam boyu öğrenme süreçlerine katkı sağlamaktadır.

Kütüphanede yürütülen “Yeşil Kütüphane Projesi”, çevresel koruma ve sürdürülebilir kalkınma bilincini artırmayı amaçlayan yenilikçi bir girişimdir. Bu proje, çevre temalı eğitim programları ve çevre dostu bilgi kaynakları aracılığıyla kullanıcıların çevresel farkındalık düzeylerini artırmayı hedeflemektedir. Çevre koruma kurumlarıyla kurulan iş birlikleri kapsamında gerçekleştirilen etkileşimli hikâye anlatımı etkinlikleri ve yaratıcı atölye çalışmaları sayesinde özellikle çocukların yeşil okuryazarlığı desteklenmekte ve çevreye duyarlı bireylerin yetişmesine katkı sunmaktadır. Dolayısıyla bu proje, ekosistemlerin korunması ve biyolojik çeşitliliğin artırılması açısından SKA 15 (Karasal Yaşam) ile doğrudan ilişkiliyken; aynı zamanda SKA 13 (İklim Eylemi) amacına da katkı sağlayarak, iklim değişikliğiyle mücadele ve sürdürülebilir çevre yönetimi konularında bilinç oluşturmaktadır.

Yeşil temalı içeriklerin yaygınlaştırılması ve bu doğrultuda okuma kültürünün desteklenmesi, kütüphanenin toplumla kurduğu etkileşimi güçlendirmekte ve sürdürülebilir kalkınma bilincinin toplumsal düzeyde yerleşmesine katkıda bulunmaktadır. Aynı zamanda, kütüphane, yerel ekonomik yapıyı geliştiren temel aktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Yerel halk kadar yabancı turistlerin de ilgisini çeken bu kültürel cazibe noktası, hem çevresel farkındalığın artmasına hem de

bölgedeki sosyal ve kültürel etkinliklerin canlanmasına olanak tanımaktadır (Karlovac Public Library, 2024). Bu çok yönlü katkılar doğrultusunda kütüphane, ekonomik etkileriyle SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) amacına, toplumsal ve kültürel gelişime olan desteğiyle SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) amacına hizmet etmektedir.

Paderborn Halk Kütüphanesi (Almanya, Paderborn) “Eden-Sürdürülebilir Bir Kütüphane”

Paderborn Halk Kütüphanesi, 460 yıllık tarihi bir yapının restorasyonu sonucu yeniden işlevlik kazanmış ve tasarım sürecinde toplumun ihtiyaçları ile kullanıcı beklentileri öncelikli olarak ele alınmıştır. 80 farklı paydaşla gerçekleştirilen iş birliği, projenin katılımcı ve kapsayıcı bir yaklaşımla yürütülmesini sağlamıştır (International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA], 2024c). Eden Projesi kapsamında hayata geçirilen yeni kütüphane, modern tasarımı tarihi mirasla uyumlu bir biçimde bütünleştirmekte ve sürdürülebilirlik ilkesi doğrultusunda dikkat çekici uygulamalara ev sahipliği yapmaktadır. Geri dönüştürülebilir malzemelerden üretilen mobilyalar ve denizden toplanan plastik atıklardan yapılan halılar, çevre dostu üretim anlayışını yansıtarak SKA 12 (Sorumlu Tüketim ve Üretim) amacına doğrudan katkı sunmaktadır.

Kütüphane, açık ve ilham verici mekânlarıyla bireylerin yaratıcı üretkenliğini ve sosyal etkileşimlerini teşvik eden bir kamusal alan olarak konumlanmaktadır. Kullanıcılara kahve eşliğinde sosyalleşme, film izleme, çocuklarla çalışma, yaratıcı atölyelere katılma veya sessiz bir ortamda kitap okuma gibi çok yönlü kullanım seçenekleri sunulmaktadır. Ayrıca medya materyallerinin ödünç alınması, ortak mutfak kullanımı ve oyun temelli etkinliklere katılım gibi olanaklar da kütüphanenin erişilebilirliğini artırmaktadır. Bu nitelikleriyle kütüphane hem bireysel öğrenmeyi hem de topluluk içi bilgi paylaşımını kolaylaştıran kamusal bir alandır. Sunduğu sağlıklı, erişilebilir ve huzurlu ortam ile SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam) amacına katkı sağlayan kütüphane, yaşam boyu öğrenmeyi destekleyerek, SKA 4 (Nitelikli Eğitim) amacına da hizmet etmektedir (Stadtbibliothek Paderborn, 2024).

Kütüphanede bulunan tohum kütüphanesi, bireylerin kendi gıda üretimlerini kolaylaştırarak gıda erişimini artırmakta ve bu sayede gıda güvenliğini destekleyerek SKA 2 (Açlığa Son) amacına katkı sağlamaktadır. Ayrıca, gıda paylaşım programı, gıda fazlasının yeniden dağıtımını sağlayarak israfı önlemekte ve SKA 12 (Sorumlu Tüketim ve Üretim) amacına hizmet etmektedir. Kıyafet değişim noktası ise hem döngüsel ekonomi ilkeleri doğrultusunda kaynak kullanımını optimize ederek SKA 12 (Sorumlu Tüketim ve Üretim) amacına hem de karbon ayak izini düşürerek SKA 13 (İklim Eylemi) amacına katkıda bulunmaktadır. Bu uygulamalar, dayanışma kültürünü pekiştirerek toplumsal sürdürülebilirliğin gelişmesine olanak tanımakta ve SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) amacı doğrultusunda sosyal yapının gelişimine hizmet etmektedir (IFLA, 2024c).

Eden Projesi, dijital çözümler ve otonom sistemlerle donatılmış yenilikçi altyapısı sayesinde işletme maliyetlerini düşürerek ve kaynak kullanımında etkinliği artırarak SKA 8 (İnsana Yakınsır İş ve Ekonomik Büyüme) amacına katkı sağlamaktadır. Bu teknoloji tabanlı sistemler, iş gücü verimliliğini artırmakta ve kullanıcıların bilgi ve hizmet kaynaklarına hızlı, kolay ve verimli erişimini mümkün kılmaktadır. Bu özellikleriyle proje, SKA 9 (Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı) amacıyla doğrudan örtüşmekte, sürdürülebilir ve yenilikçi altyapı uygulamalarını hayata geçirmektedir (Stadtbibliothek Paderborn, 2024). Bununla birlikte, engelsiz erişimi mümkün kılan asansör sistemi, kapsayıcı tasarım anlayışı ve sosyal eşitsizliklerin azaltılmasına yönelik geliştirilen politikalar, SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) amacına destek sunmaktadır (IFLA, 2024c; Stadtbibliothek Paderborn, 2024).

Almada Halk Kütüphanesi (Portekiz, Almada), “GLA-MOUR-Almada Yeşil Kütüphanesi, Gerçek Faydalar Yaratmak”

Almada Halk Kütüphanesi tarafından yürütülen “GLA-MOUR-Almada Yeşil Kütüphanesi, Gerçek Faydalar Yaratmak” projesi, sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda çevresel farkındalığı artırmayı ve toplumsal öğrenme kültürünü teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda düzenlenen Repair Cafe Almada etkinliği, katılımcıların taşınabilir ev aletleri, elektronik cihazlar, mobilyalar ve oyuncaklar gibi eşyaları onarma konusunda bilgi ve beceriler kazanmasını sağlamaktadır. Katılımcıların teknik yetkinliklerini geliştiren bu girişim, bireylerin yaşam boyu öğrenme süreçlerine aktif katılımını teşvik ederek SKA 4 (Nitelikli Eğitim) amacıyla doğrudan örtüşmektedir. Aynı zamanda ürünlerin ömrünü uzatarak atık miktarını azaltması bakımından SKA 12 (Sorumlu Tüketim ve Üretim) amacına da katkı sunmaktadır (Bibliotecas Almada, 2024a).

Benzer şekilde, projenin bir parçası olarak düzenlenen atıksız yemek pişirme etkinliği, mevsimsel ve yerel ürünlerin kullanımını özendirmekte ve gıda israfını azaltmaya yönelik pratik çözümler sunmaktadır. Bu yönüyle etkinlik hem SKA 12 (Sorumlu Tüketim ve Üretim) hem de SKA 2 (Açlığa Son) amaçlarıyla uyumlu bir biçimde tasarlanmıştır. Düzenlenen her iki etkinlik, çevresel sürdürülebilirliğin yanı sıra bireylerin bilinçli tüketim alışkanlıklarının artmasına ve toplumda çevre dostu davranışların benimsenmesine katkı sağlamaktadır (Bibliotecas Almada, 2024b).

Proje kapsamında hayata geçirilen bir diğer faaliyet olan “Portugal de Azul e Mar” başlıklı fotoğraf sergisi, Carlos Dourado’nun objektifinden Portekiz’in kıyı bölgelerine dair görsel bir keşif sunmaktadır. Bu sanat temelli yaklaşım, deniz ekosistemlerinin korunmasına yönelik görsel bir farkındalık oluşturmakta; SKA 14 (Sudaki Yaşam) ve SKA 13 (İklim Eylemi) amaçları doğrultusunda deniz kirliliğiyle mücadele ve iklim değişikliği konularında toplumsal bilinç geliştirmeye katkıda bulunmaktadır. Sanat yoluyla çevresel duyarlılık kazandırmayı amaçlayan bu etkinlik, sürdürülebilirlik konularında toplumsal farkındalık oluşturma açısından önemli bir rol üstlenmektedir (Bibliotecas Almada, 2024c).

Salamanca Üniversitesi Biyoloji Kütüphanesi (İspanya, Salamanca), “Küçük, Ancak Birlikte Çalışınca Büyük İşler Başarılır!”

Salamanca Üniversitesi Biyoloji Kütüphanesi, 570 metrekairelik alanı, 8.000 Euro’luk bütçesi ve beş kişilik ekibiyle, sınırlı kaynaklarla yüksek etki yaratılabileceğini göstermektedir. Doğa bilimleri ve yeni medya alanlarındaki koleksiyonlarıyla akademik ve yerel topluluklara hizmet sunan kütüphane, bilgi paylaşımını haftalık bültenler, dijital yayınlar ve sosyal medya kanallarıyla güçlendirmektedir. Örneğin, Bionoticias adlı haftalık e-dergi güncel bilimsel bilgileri geniş kitlelere ulaştırırken; Neuroman dergisi, 12-16 yaş arası çocukların yazılı anlatım becerilerini geliştirerek SKA 4 (Nitelikli Eğitim) amacına katkı sunmaktadır. Kütüphane bünyesinde yer alan ve milyonlarca kullanıcıya erişen Imaginarium platformu interaktif dijital öğrenme ortamları sağlayarak eğitimde dijital kapsayıcılığı artırmakta, böylece yenilikçi altyapı ve teknolojik gelişmeleri destekleyerek SKA 9 (Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı) amacıyla örtüşmektedir.

Kütüphane, geleneksel kitap ödünç verme hizmetlerinin ötesine geçerek dürbün, büyüteç, fotoğraf makinesi, video kamera, masa oyunları ve dizüstü bilgisayar gibi kaynaklara erişim sunmakta ve böylece kaynakların paylaşımını ve yeniden kullanımını sağlayarak SKA 12 (Sorumlu Tüketim ve Üretim) amacına katkı sağlamaktadır. Girişimciler ve mezun öğrencilere yönelik kariyer planlaması, iş başvurusu ve şirket kurma konularında düzenlenen etkinlikler ise istihdam olanaklarını artırarak SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) amacına hizmet etmektedir. Haftalık bültenler yoluyla duyurulan 400’den fazla iş ve burs ilanı, yaklaşık 4.000 kişiye ulaşmakta, çevresel gönüllülük projeleri aracılığıyla öğrenciler iş dünyasıyla doğrudan temas kurabilmektedir (Biblogtecarios, 2024).

Kütüphane tarafından desteklenen sağlıklı yaşam projeleri, bireysel refah ve sağlığı ön plana çıkararak SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam) amacıyla ilişkilendirilebilir. Öte yandan, kırsal bölgelerdeki sosyoekonomik fırsatları artırmaya yönelik yerel iş birlikleri, SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ile doğrudan örtüşmektedir (IFLA, 2024c). Ayrıca, Salamanca Üniversitesi’nin Çevresel Çalışmalar ve Kırsal Kalkınma Merkezi ile kurduğu iş birlikleri ve İspanyol Herpetoloji Derneği’nin bilimsel yayınlarına ev sahipliği yapması, çevre temelli akademik çalışmaları desteklemekte ve SKA 13 (İklim Eylemi) ile SKA 15 (Karasal Yaşam) amaçlarına katkı sunmaktadır. Kütüphanenin, doğa temalı belge merkezleri ve koruma kütüphaneleri ağına dâhil olması da çevresel bilginin yaygınlaştırılmasında önemli bir rol üstlenmektedir (Biblogtecarios, 2024).

Sri Lanka Bilgi Teknolojileri Enstitüsü (Sri Lanka, Malabe), “Kitapların Ötesinde: SLIIT’te Sürdürülebilir Kütüphane Tasarımında Yenilikler”

Sri Lanka Bilgi Teknolojileri Enstitüsü, dijital dönüşümü merkezine alan yenilikçi kütüphane altyapısıyla, bilgiye erişimi kolaylaştıran otomatik sistemler ve gelişmiş dijital çözümler sunarak SKA 9 (Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı) amacı doğrultusunda güçlü bir bilgi altyapısının oluşturulmasına önemli katkılar sağlamaktadır (Sri Lanka Institute of Information Technology [SLIIT], 2024a). 1.000’in üzerinde kullanıcı kapasitesine sahip olan bu tesis, dijital veri arşivleri ve ileri teknolojik donanımıyla SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) amacına paralel şekilde akademik bilgiye erişimi artırmakta ve bilgi temelli ekonomik büyümeyi desteklemektedir.

Öğrenme merkezli fiziksel mekân tasarımı da öğrencilerin çok yönlü gelişimini güçlendirecek biçimde yapılandırılmıştır. SLIIT, geleneksel kütüphane anlayışının ötesine geçerek, iş birliğine dayalı öğrenmeyi kolaylaştıran “Learning Commons” modelini hayata geçirmiştir. Bu model çerçevesinde oluşturulan etkileşimli öğrenme alanları, grup çalışmalarına uygun esnek mekânlar ve öğrencilerin yaratıcılıklarını ortaya koyabilecekleri “Makerspace” birimi ile desteklenmektedir. Zihin oyunları, robotik uygulamalar ve Lego tasarımı gibi çeşitli etkinliklerle zenginleştirilen bu ortamlar, öğrencilerin yaratıcı düşünme, problem çözme ve proje üretme kapasitelerini geliştirmeye yönelik katkılar sunmaktadır.

Kütüphane çatısında konumlanan özel tasarımlı uygulama alanı ise mühendislik ve mimarlık öğrencilerine teorik bilgilerini fiziksel yapılar üzerinde gözlemlenebilir fırsatı sunmaktadır. Bu alan, yangın sistemleri, elektrik tesisatları ve iklimlendirme altyapısı gibi teknik unsurların doğrudan incelenmesini mümkün kılarak uygulamalı eğitimi teşvik etmektedir. Ayrıca, dijital kaynaklara erişim, çevrimiçi danışmanlık ve akademik araştırma desteği gibi hizmetlerle donatılan bu yapı, SKA 4 (Nitelikli Eğitim) amacına katkı sağlayarak kaliteli, kapsayıcı ve yaşam boyu öğrenmeye olanak tanıyan bir eğitim ortamı sunmaktadır (Sri Lanka Institute of Information Technology [SLIIT], 2024b).

Missoula Halk Kütüphanesi (ABD, Missoula), “Missoula Halk Kütüphanesi”

Missoula Halk Kütüphanesi, toplumsal kapsayıcılığı güçlendiren ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik eden yenilikçi uygulamalarıyla dikkat çeken bir kamusal bilgi merkezidir. Özellikle aile gelişimi, STEM (fen, teknoloji, mühendislik ve matematik) eğitimi ve medya okuryazarlığına odaklanan etkinliklere ev sahipliği yaparak, SKA 4 (Nitelikli Eğitim) ile doğrudan ilişki kurmaktadır. Her yıl düzenlenen yaklaşık 1.000 programla 23.000 kişiye ulaşan kütüphane, bu faaliyetlerin %75’ini çevresel koruma, sosyal sürdürülebilirlik ve ekonomik eşitlik temaları çerçevesinde yapılandırarak sürdürülebilir kalkınma anlayışını pekiştirmektedir (IFLA, 2024c).

Fiziksel mekânların ortak kullanımı, öğrenme laboratuvarları ve eşya kütüphanesi gibi hizmetlerle toplumsal katılımı sağlayan Missoula Halk Kütüphanesi, ekonomik fırsat eşitliğini artırarak SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) amacına katkı sunmaktadır. Örneğin, Families First girişimi kapsamında ailelere yönelik yemek pişirme atölyeleri düzenlenmekte; öğrencilere film yapım ekipmanları sağlanarak hem bireysel gelişim desteklenmekte hem de yerel düzeyde yaratıcı üretkenlik teşvik edilmektedir. Kütüphane binasının tasarımı da kültürel ve çevresel değerlere duyarlıdır. Binada yer alan tarihsel anlatılarla zenginleştirilmiş paneller toplumsal hafızanın korunmasına hizmet ederken; çevre farkındalığını artırmaya yönelik etkinlikler aracılığıyla SKA 13 (İklim Eylemi) amacına destek sunulmaktadır. Modern havalandırma sistemleri sayesinde, orman yangınlarının neden olduğu hava kirliliğine karşı güvenli bir sığınak işlevi gören bina, afetlere dirençli yapılar geliştirme gerekliliğine işaret ederek SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) amacıyla uyum göstermektedir (Missoula Public Library, 2024; Szpaller, 2025).

Yeni kütüphane binası, çevresel sürdürülebilirlik ilkeleri doğrultusunda, yeşil yapı standartlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Önceki yapıya kıyasla yıllık enerji kullanım yoğunluğunu %65 oranında azaltacak şekilde konumlandırılan yapı, maksimum düzeyde doğal ışık alacak biçimde planlanmıştır (Szpaller, 2025). Açık döngülü jeotermal sistemler, yerden ısıtma ve soğutma altyapısı, güneş enerjisi üretimi ve doğal aydınlatma gibi stratejilerle donatılan bina, sürdürülebilir enerji kullanımı açısından örnek bir yapı niteliği taşımaktadır (Missoula Public Library, 2024). Çatısına kurulan fotovoltaik paneller aracılığıyla elektrik ihtiyacının %10'unu kendi kendine karşılayabilen yapı, enerji maliyetlerini azaltarak SKA 7 (Erişilebilir ve Temiz Enerji) amacına doğrudan katkıda bulunmaktadır (Szpaller, 2025). Aynı zamanda bu tür yenilikçi altyapı uygulamaları, dayanıklı ve sürdürülebilir yapılarla yenilikçiliği teşvik ederek SKA 9 (Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı) amacıyla da örtüşmektedir.

Tartışma

Bu çalışmada, 2024 yılında IFLA tarafından ödüllendirilen büyük ölçekli yeşil kütüphane projelerinin sürdürülebilir kalkınmaya olası katkıları sistematik bir yaklaşımla incelenmektedir. Çalışmada, projelerin yerel ve küresel ölçekteki etkileri değerlendirilerek, çevresel farkındalık oluşturma, toplumsal gelişimi destekleme ve ekonomik sürdürülebilirliği güçlendirme boyutları analiz edilmektedir. Bunun yanı sıra, elde edilen bulgular doğrultusunda gelecekteki uygulamalara yön verebilecek somut öneriler sunulmakta ve sürdürülebilir kalkınma perspektifinden kütüphane hizmetlerinin yeniden yapılandırılmasına katkı sağlayacak stratejik açılımlar önerilmektedir. Bu kapsamda, IFLA 2024 "En İyi Büyük Ölçekli Yeşil Kütüphane" ödülü kazanan projelerin çevresel, toplumsal ve ekonomik boyutlarda hangi SKA'larla örtüştüğüne dair genel değerlendirme Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

2024 IFLA En İyi Büyük Ölçekli Yeşil Kütüphane Projelerinin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) Açısından Karşılaştırılması

Kütüphane Adı	SKA 2	SKA 3	SKA 4	SKA 7	SKA 8	SKA 9	SKA 10	SKA 11	SKA 12	SKA 13	SKA 14	SKA 15
Taichung Halk Kütüphanesi Shangfeng Şubesi			x	x		x	x			x		x
Karlovac "Ivan Goran Kovacic" Halk Kütüphanesi			x		x			x		x		x
Paderborn Halk Kütüphanesi	x	x	x		x	x	x	x	x	x		
Almada Halk Kütüphanesi	x		x						x	x	x	
Salamanca Üniversitesi Biyoloji Kütüphanesi		x	x		x	x	x		x	x		x
Sri Lanka Bilgi Teknolojileri Enstitüsü			x		x	x	x					
Missoula Halk Kütüphanesi			x	x	x	x	x	x		x		

Yapılan analizler doğrultusunda, örnekleme yer alan yeşil kütüphane projelerinin SKA 2, SKA 3, SKA 4, SKA 7, SKA 8, SKA 9, SKA 10, SKA 11, SKA 12, SKA 13, SKA 14 ve SKA 15 ile ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Bu durum, yeşil kütüphanelerin sadece çevresel değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirliğe de çok boyutlu katkılar sunduğunu ortaya koymaktadır.

Çevresel sürdürülebilirlik bağlamında, ödüllü yeşil kütüphane projelerinin, SKA 7 (Erişilebilir ve Temiz Enerji), SKA 12 (Sorumlu Üretim ve Tüketim), SKA 13 (İklim Eylemi), SKA 14 (Sudaki Yaşam) ve SKA 15 (Karasal Yaşam) amaçlarıyla ilişkili olduğu ortaya konulmuştur. Bu amaçlar arasında özellikle SKA 13 (İklim Eylemi) öne çıkmaktadır. Örneğin, Taichung Halk Kütüphanesi Shangfeng Şubesi, yeşil bina tasarımı ve sürdürülebilir enerji çözümleriyle karbon ayak izini azaltırken; Paderborn Halk Kütüphanesi'ndeki kıyafet değişim noktası, yeniden kullanım alışkanlıklarını yaygınlaştırarak karbon salınımını düşürmektedir. Karlovac "Ivan Goran Kovacic"

Halk Kütüphanesi, çocuklara yönelik etkileşimli hikâye anlatımı ve yaratıcı atölye çalışmalarıyla çevre bilincini artırmaktadır. Almada Halk Kütüphanesi'nde düzenlenen "Portugal de Azul e Mar" adlı fotoğraf sergisi ise deniz ekosistemlerine yönelik farkındalık yaratmaktadır. Salamanca Üniversitesi Biyoloji Kütüphanesi, doğa temalı belge merkezleri ve koruma kütüphaneleriyle oluşturduğu ağ üzerinden çevresel bilginin yaygınlaştırılmasına katkı sağlamakta; Missoula Halk Kütüphanesi kültürel mirasa dayalı mimarisi ve çevre odaklı etkinlikleriyle çevresel duyarlılığı artırmaktadır. Tüm bu uygulamalar, iklim değişikliğiyle mücadele, çevresel farkındalık ve sürdürülebilir yaşam uygulamaları bağlamında SKA 13 (İklim Eylemi) amacına katkıda bulunmaktadır.

Bu çerçevede, yeşil kütüphaneler, bilgi sağlama ve toplumsal etkileşim yoluyla çevresel sürdürülebilirliğe katkı sağlayan aktörler olarak konumlanmaktadır. Nitekim literatürdeki bazı araştırmalar da benzer bulgulara ulaşmıştır. Chuenchom ve diğerleri (2022, s. 15), kütüphanelerin yalnızca iklim değişikliğiyle ilgili bilgi sunan değil, aynı zamanda toplumsal farkındalık yaratan ve çevreye duyarlı davranışları artıran mekânlar olduğunu vurgulamaktadır. Vijesh ve diğerleri (2024) ise yeşil kütüphanelerin, düzenledikleri etkinlikler, eğitim programları ve bilgi hizmetleri yoluyla çevresel farkındalık düzeyini artırdığını ve bu yolla SKA 13 (İklim Eylemi) amacının gerçekleştirilmesine katkılar sunduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde, Bangani ve Dube (2024, s. 781), kütüphanelerin iklim eylemine katkı sağlamak için uyguladığı geri dönüşüm, yeniden kullanım, ağaçlandırma faaliyetleri, çevresel okuryazarlık eğitimi ve farkındalık günlerinde düzenlenen tanıtım ve sergi etkinliklerine dikkat çekmektedir. Bu çalışmalarda, yeşil kütüphaneler, çevresel duyarlılığı artıran ve sürdürülebilir yaşam alışkanlıklarının benimsenmesine yardımcı olan merkezler olarak tanımlanmaktadır.

Toplumsal sürdürülebilirlik açısından, ödüllü yeşil kütüphane projelerinin, SKA 2 (Açlığa Son), SKA 3 (Sağlık ve Kaliteli Yaşam), SKA 4 (Nitelikli Eğitim), SKA 10 (Eşitsizliklerin Azaltılması) ve SKA 11 (Sürdürülebilir Şehirler ve Topluluklar) amaçlarıyla ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu amaçlar arasında özellikle SKA 4 (Nitelikli Eğitim), birçok uygulamada öne çıkan bir tema olarak dikkat çekmektedir. Örneğin, Taichung Halk Kütüphanesi Shangfeng Şubesi, tüm yaş gruplarına yönelik etkileşimli öğrenme alanları sunarak toplumsal kapsayıcılığı ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik etmektedir. Benzer şekilde, Missoula Halk Kütüphanesi; aile gelişimi, STEM eğitimi ve medya okuryazarlığına odaklanan programlarıyla bireylerin bilişsel gelişimine katkı sağlamaktadır. Karlovac "Ivan Goran Kovacic" Halk Kütüphanesi, doğa bilimleri, psikoloji, tıp, tarım, coğrafya, edebiyat, çocuk kitapları ve bilimsel yayınlar gibi geniş bir tematik yelpazede sunduğu kaynaklarla bilgiye erişimi kolaylaştırmaktadır. Salamanca Üniversitesi Biyoloji Kütüphanesi ise doğa bilimleri ve yeni medya alanındaki koleksiyonlarıyla bilimsel bilginin yaygınlaştırılmasına katkı sunmaktadır. Almada Halk Kütüphanesi bünyesindeki "Repair Cafe" etkinlikleri, taşınabilir ev aletleri, elektronik cihazlar, mobilyalar ve oyuncakların onarımı yoluyla bireylere teknik bilgi ve beceri kazandırmayı amaçlamaktadır. Paderborn Halk Kütüphanesi, kullanıcılarına

sosyalleşme, film gösterimleri, çocuklarla birlikte etkinlikler, yaratıcı atölye çalışmaları ve bireysel okuma gibi çok yönlü sosyal etkileşim alanları sunmaktadır. Sri Lanka Bilgi Teknolojileri Enstitüsü ise etkileşimli öğrenme alanları, grup çalışmasına uygun ortamlar ve yaratıcı düşünmeyi becerilerini güçlendiren etkinliklerle yenilikçi eğitim yaklaşımlarını benimsemektedir. Bu uygulamalar, kaliteli, kapsayıcı ve yaşam boyu öğrenmeyi önceliklendiren yapılarıyla SKA 4 (Nitelikli Eğitim) amacıyla uyumludur.

Literatürdeki bazı çalışmalar da kütüphanelerin eğitimdeki merkezi rolünü ve SKA 4 (Nitelikli Eğitim) amacına ulaşmadaki katkılarını bir kez daha ortaya koymaktadır. Chuenchom ve diğerleri (2022, s. 19), kütüphanelerin SKA 4 amacına ulaşmak için eğitimi kolaylaştırma ve öğrenmeyi destekleme konusunda önemli bir işlev gördüğünü belirtmektedir. Islam ve diğerleri (2024, s. 17) halk kütüphanelerinin erken okuryazarlık, bilgi okuryazarlığı, yetişkin okuryazarlığı ve diğer eğitim programlarıyla SKA 4'e katkı sağladığı ifade ederken, Dabengwa (2025, s. 171) akademik kütüphanelerin eğitim kaynaklarına erişimi artırarak ve yaşam boyu öğrenmeye yönelik fırsatlar sunarak SKA 4'e katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, Kanada'daki Toronto Halk Kütüphanesi, bilgiye erişimin yanı sıra dil öğrenimi ve istihdam desteği sunarak topluma eğitim imkânları sağlamakta ve böylece SKA 4'e katkıda bulunmaktadır (Aregbesola ve diğerleri, 2024, s. 371). Hong Kong Çin Üniversitesi Kütüphanesi ise okuma alışkanlıklarını geliştirmeyi ve dijital bilgi okuryazarlığını artırmayı hedefleyerek SKA 4'e destek olmaktadır (Ma ve Ko, 2022, s. 3).

Ekonomik sürdürülebilirlik bağlamında ise ödüllü yeşil kütüphane projeleri, SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) ve SKA 9 (Sanayi, Yenilikçilik ve Altyapı) amaçlarıyla ilişkilidir. Bu amaçlar arasında özellikle SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) öne çıkmakta olup, yeşil kütüphaneler yerel istihdamı destekleyen uygulamaları, girişimcilik fırsatlarını ve ekonomik katılımı artıran programlarıyla ekonomik büyümeye katkı sağlamaktadır. Bu kapsamda Paderborn Halk Kütüphanesi, dijitalleşme ve çevre dostu teknolojilerle maliyetleri azaltırken, verimliliği artırarak kaynaklara etkin erişimi mümkün kılmaktadır. Sri Lanka Bilgi Teknolojileri Enstitüsü, bilgiye erişimi kolaylaştıran dijital altyapısıyla bilgi temelli ekonomik büyümeye hizmet etmektedir. Salamanca Üniversitesi Biyoloji Kütüphanesi, girişimcilik ve istihdamı destekleyen etkinliklerle girişimcilere ve mezun öğrencilere kariyer fırsatları sunmaktadır. Missoula Halk Kütüphanesi sosyal programlar aracılığıyla ekonomik fırsat eşitliğini teşvik ederken, bireysel ve yerel kalkınmayı ilerletmektedir. Karlovac "Ivan Goran Kovacic" Halk Kütüphanesi, düzenlediği kültürel etkinlikler ve sunduğu turistik çekiciliklerle yerel ekonomiyi canlandırmaktadır. Bu tür uygulamalar, SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) amacına katkı sağlamaktadır.

Bu bulgular, kütüphanelerin ekonomik büyüme ile tam ve verimli istihdamın sağlanmasında ve herkes için insana yakışır iş olanakları yaratılmasında oynadığı role dikkat çeken Noh (2021, s. 3)'ün görüşleriyle örtüşmektedir. Noh (2021), kütüphanelerin

bireylerin daha iyi iş fırsatlarına erişimini mümkün kılacak bilgi ve becerilerle donatılmasında önemli bir işlev üstlendiğini belirtmektedir. Benzer şekilde, Vijesh ve diğerleri (2024), kütüphanelerin iş yaratma, girişimcilik ve ekonomik kalkınma alanlarında bilgi ve kaynak sağlama konusundaki katkılarına dikkat çekmektedir. Bangani (2024, s. 8) ise üniversite kütüphanelerinin öğrencilere yönelik istihdam olanakları sunarak, kariyer fuarları ve atölye çalışmaları düzenleyerek, toplulukların istihdam edilebilirliğini artırdığını belirtmektedir. Örneğin, Tayland'daki Chiang Mai Rajabhat Üniversitesi Kütüphanesi, Toplum Tasarruf Bankası ile iş birliği yaparak mesleki gelişim etkinlikleri düzenlemekte ve bu sayede bireylerin kariyer gelişimini güçlendirmektedir. Ayrıca, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Los Angeles Halk Kütüphanesi yerel kuruluşlar, belediyeler ve ticaret odalarıyla kurduğu iş birlikleri sayesinde, küçük işletme sahiplerine çevrim içi işe alım ve danışmanlık hizmetleri sunarak ekonomik fırsatlar yaratmaktadır (Chuenchom ve diğerleri, 2022, s. 12).

Sonuç ve Öneriler

Sürdürülebilirlik, çevresel koruma, toplumsal eşitlik ve ekonomik istikrarı ele alan kapsamlı bir kalkınma anlayışıdır. Bu anlayış, doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimini sağlamakla birlikte, toplumsal refahın artırılması ve gelecek kuşaklara yaşanabilir bir çevre bırakılması amacıyla çeşitli stratejilerin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu doğrultuda, topluma hizmet veren kurumların yapı ve işleyişlerini yeniden şekillendirmeleri kaçınılmazdır. Bunun sonucu olarak, kütüphaneler de bilgiye erişim sağlayan geleneksel yapılar olmanın ötesine geçerek, sürdürülebilirlik ilkelerini hizmetlerine yansıtan dinamik kurumlar hâline gelmektedir. İşlevsel altyapılarının yanı sıra toplumsal etkileşim biçimleriyle de dönüşen kütüphaneler, çevresel sorumluluk üstlenen, sosyal fayda üreten ve ekonomik sürdürülebilirliği gözeten yapılar olarak yeniden konumlanmaktadır. Bu dönüşümün somut bir yansıması olan yeşil kütüphaneler, sürdürülebilir kalkınmanın çevresel, toplumsal ve ekonomik boyutlarında katkılar sunan stratejik aktörler olarak kabul edilmektedir.

Bu çalışmada, uluslararası ödüllü yeşil kütüphane projelerinin sürdürülebilir kalkınmaya katkıları çok boyutlu bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Çalışmada analiz edilen 2024 IFLA "En İyi Büyük Ölçekli Yeşil Kütüphane" projeleri, kütüphanelerin çevresel duyarlılığı teşvik eden, toplumsal kapsayıcılığı güçlendiren ve ekonomik verimliliği esas alan kurumlar haline geldiğini göstermektedir. Bu gelişmeler, kütüphanelerin mekânsal tasarımlarını ve hizmet sunma modellerini yeniden tanımlamış ve onları SKA doğrultusunda daha etkin, katılımcı ve çok işlevli yapılar olarak konumlandırmıştır. Bu bağlamda, yeşil kütüphanelerin hem fiziksel altyapıları hem de hizmet politikaları aracılığıyla SKA'ların çevresel (SKA 7, 12, 13, 14, 15), toplumsal (SKA 2, 3, 4, 10, 11) ve ekonomik (SKA 8, 9) boyutlarında katkılar sağladığı tespit edilmiştir. Özellikle SKA 4 (Nitelikli Eğitim) kapsamında sunulan kapsayıcı öğrenme fırsatları ve SKA 13 (İklim Eylemi) doğrultusunda hayata geçirilen çevre dostu uygulamalar, yeşil kütüphanelerin

sürdürülebilir toplumların inşasında kritik bir rol üstlendiğini açık biçimde ortaya koymaktadır.

Yeşil kütüphane projelerinin sürdürülebilirlik ekseninde değerlendirilmesi, gelecekteki uygulamalarda etkili ve bilinçli stratejilerin geliştirilmesi için yol gösterici bir temel oluşturabilir. Bu bağlamda, söz konusu projelerinin tasarım ve uygulama süreçlerinde çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirliği içeren bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi önerilmektedir. Çevresel sürdürülebilirlik kapsamında, karbon ayak izini azaltmaya yönelik olarak yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, doğal aydınlatma sistemleri ve enerji verimli teknolojilerin mimari tasarımlarda uygulanması önem arz etmektedir. SKA 13 (İklim Eylemi) ile uyumlu biçimde geri dönüşüm, atık azaltma ve sürdürülebilir tüketim uygulamalarının sistematik hâle getirilmesi bu süreci destekleyecektir. Toplumsal sürdürülebilirlik açısından ise, SKA 4 (Nitelikli Eğitim) doğrultusunda her yaş grubuna hitap eden kapsayıcı ve yaşam boyu öğrenmeyi teşvik eden programlar geliştirilebilir. Dijital ve medya okuryazarlığını artırmaya yönelik eğitim faaliyetlerine öncelik verilmesi, toplumsal eşitsizliklerin azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Bu kapsamda, özellikle dezavantajlı grupların bilgi ve hizmetlere erişimini kolaylaştıracak özel programlar da hayata geçirilebilir. Ekonomik sürdürülebilirlik boyutunda, SKA 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) hedefi doğrultusunda, yeşil kütüphanelerin yerel istihdamı teşvik eden ve girişimcilik ekosistemini destekleyen programlar geliştirmesi önerilmektedir. Buna ek olarak, dijital altyapının güçlendirilmesi ve yenilikçi teknolojilerin benimsenmesi, kaynakların daha etkin kullanımını sağlayarak ekonomik sürdürülebilirliğe önemli katkılar sağlayacaktır.

Bu projelerin başarısını ve toplumsal etkisini artırmak amacıyla, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve kullanıcı topluluklarıyla iş birliğine dayalı katılımcı yönetim modellerinin geliştirilmesi faydalı olacaktır. Bu çerçevede, kütüphane yönetimleri ile yerel idareler arasında sürdürülebilirlik odaklı iş birlikleri geliştirilebilir ve yeşil kütüphane projelerinin yaygınlaştırılması için destek mekanizmaları oluşturulabilir. Ayrıca, kütüphane personeli ve kullanıcılar için çevresel okuryazarlığı artırmaya yönelik düzenlenecek eğitim programları, sürdürülebilirlik bilincinin kurumsal ve toplumsal düzeyde yerleşmesini destekleyecektir. Projelerin etkisini ölçmek ve başarılı uygulamaları yaygınlaştırmak amacıyla sürdürülebilirlik raporlaması yapılması ve yerel ihtiyaçlara uyarlanabilir esnek modellemelerin geliştirilmesi önerilebilir. Yeşil kütüphaneler için standartların belirlenmesi ve bu standartlara uygun projelerin sertifikalandırılması, uygulamaların yaygınlaşma hızını artıracaktır. Son olarak, yeşil kütüphane projelerinin etkinliğini izleyebilmek için SKA'lar ile uyumlu göstergeler içeren kapsamlı bir izleme ve değerlendirme sisteminin kurulması, gelecekteki uygulamaların niteliğini artırmak ve sürdürülebilir kalkınmaya olan katkısı somutlaştırmak açısından kritik öneme sahiptir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, çalışma yalnızca 2024 yılında IFLA tarafından ödüllendirilen büyük ölçekli yeşil kütüphane projeleriyle sınırlı

kalmış ve analiz edilen veriler, kütüphanelerin resmî web siteleri ile proje raporları gibi yazılı belgelerle sınırlı tutulmuştur. Bu durum, projelerin daha geniş bir perspektifte değerlendirilmesini kısıtlayabilir. Ayrıca, analiz süreci yalnızca dokümantasyon temelli olduğundan, projelere dair kullanıcı deneyimleri, personel görüşleri ve yerel paydaşların katkıları gibi önemli veri unsurları araştırmaya dâhil edilememiştir. Bu durum projelerin uygulama aşamasındaki etkilerinin tam olarak anlaşılmasını zorlaştırabilir. Bu sınırlılıklar doğrultusunda, gelecekte gerçekleştirilecek çalışmalarda daha geniş bir proje grubunun kapsanması, farklı yıllara ve coğrafi bölgelere ait uygulamaların karşılaştırmalı olarak ele alınması önem arz etmektedir. Son olarak, kullanıcı geri bildirimleri ve paydaş görüşlerini içeren nitel araştırmaların yapılması, yeşil kütüphane projelerinin sürdürülebilir kalkınma üzerindeki etkilerini daha ayrıntılı biçimde incelemeye imkân tanıyacaktır.

Çıkar Çatışması

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Adeyemi, I. O., Oladaye, P. O., Odunayo, A. O., Omolokun, B. F., Fakorede, E. Y., Olayinka, I. O. ve Eiriemiokhale, K. A. (2024). Green library practices in selected academic libraries in Kwara State, Nigeria. *IFLA Journal*, 50(3), 511-524. <https://doi.org/10.1177/03400352241257670>
- Akbulut, M., Alaca, E., Büyükçolpan, T., Cevher, N., Kurbanoglu, S., Soylu, D. ve Yıldırım, B. F. (2018). Üniversite kütüphanelerinde yeşil (çevreci) yaklaşımlar: Türkiye genelinde bir araştırma. *Bilgi Dünyası*, 19(2), 203-230. <https://doi.org/10.15612/BD.2018.693>
- Aregbesola, A., Owolabi, S. E. ve Adebisi, T. (2024). Going to the cities: The strategic roles of public libraries in promoting sustainable development goals. *Public Library Quarterly*, 43(3), 367-384. <https://doi.org/10.1080/01616846.2023.2253692>
- Bangani, S. (2024). Leveraging community engagement to contribute to Sustainable Development Goals 8 and 11. *IFLA Journal*, 50(3), 451-462. <https://doi.org/10.1177/03400352241263533>
- Bangani, S. ve Dube, L. (2024). Academic libraries and the actualisation of sustainable development goals two, three and thirteen. *Journal of Librarianship and Information Science*, 56(3), 773-784. <https://doi.org/10.1177/09610006231174650>
- Bibliotecas Almada. (2024a, 18 Mayıs). *Projeto GLA-MOUR- Green library of Almada - Making our utility be real, Almada*. <https://www.flickr.com/photos/bibliotecasalmada/albums/72177720317126525/>

- Bibliotecas Almada. (2024b, 7 Aralık). *Cooking without waste – Showcooking, with Maria Granel (Eunice Maia) - GLA-MOUR Project - Green library of Almada - Making our utility be real*. <https://www.cm-almada.pt/cozinhar-sem-desperdicio-showcooking-com-maria-granel-eunice-maia-projeto-gla-mour-green-library-of-almada-making-our-utility-be-real>
- Bibliotecas Almada. (2024c, 1 Ağustos). *Projeto GLA-MOUR "Portugal de azul e mar - Exposição da Costa Portuguesa", por Carlos Dourado*. <https://www.cm-almada.pt/projeto-gla-mour-portugal-de-azul-e-mar-exposicao-da-costa-portuguesa-por-carlos-dourado>
- Biblogtecarios. (2024, 11 Aralık). *Pequeña... ¡pero trabajando juntos funciona!* <https://www.biblogtecarios.es/firmasinvitadas/pequena-pero-trabajando-juntos-funciona/>
- Chuenchom, S., Wimsontichai, N., Chaimin, C., Ammarukleart, S., Timakum, T., Putthima, S. ve Wipawin, N. (2022). Libraries for sustainable development goals (SDGs). *TLA Bulletin*, 66(2), 1-27. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla_bulletin/article/view/257894/175757
- Dabengwa, I. (2025). Are academic libraries doing enough to support the sustainable development goals (SDGs)? A mixed-methods review. *Evidence Based Library and Information Practice*, 20(1), 148-184. <https://doi.org/10.18438/ebli30551>
- David-West, B. T. ve Wali, N. B. (2023). Green initiative and environmental sustainability in South South Nigerian Academic Libraries. *Library Progress International*, 43(2), 218-225. <https://doi.org/10.48165/bpas.2023.43.2.9>
- Demir, G. (2025). Sürdürülebilir kalkınma bağlamında kütüphanelerin rolü: Yeşil kütüphane örnekleri. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 46, 97-123. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15574959>
- Demirtas Dogan, H. ve Gurpinar, B. (2023). Green libraries and the user's perspective: A case study in Turkey. *Sage Open*, 13(4), 1-11. <https://doi.org/10.1177/21582440231211432>
- Devi, S., Gupta, D. K. ve Arahova, A. (2024). IFLA's role in mobilizing libraries towards achieving the sustainable development goals: A review. *IFLA Journal*, 50(3), 644-656. <https://doi.org/10.1177/03400352241252926>
- Dunphy, D., Benveniste, J., Griffiths, A. ve Sutton, P. (2000). *Sustainability: The corporate challenge of the 21st century*. Allen & Unwin.
- Gallopın, G. C. ve Raskin, P. D. (2002). *Global sustainability: Bending the curve*. Routledge.
- Gell-Mann, M. (2010). Transformations of the twenty-first century: Transitions to greater sustainability. H. J. Schellnhuber, M. Molina, N. Stern, V. Huber ve S. Kadner (Ed.), *Global sustainability: A noble cause* (ss. 1-7). Cambridge University Press.

- Hoq, K. M. G. (2012). Information ethics and its implications for library and information professionals: A contemporary analysis. *Philosophy and Progress*, 51(1-2), 37-48. <https://doi.org/10.3329/pp.v51i1-2.17677>
- International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2024a). *IFLA Green Library Award*. <https://www.ifla.org/g/environment-sustainability-and-libraries/ifla-green-library-award/>
- International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2024b). *ENSULIB announces the 9th IFLA Green Library Award 2024 long list in two categories*. <https://www.ifla.org/news/ensulib-announces-the-9th-ifla-green-library-award-2024-longlist-in-two-categories/>
- International Federation of Library Associations and Institutions [IFLA]. (2024c). *9th IFLA Green Library Award 2024 Results*. <https://www.ifla.org/news/9th-ifla-green-library-award-2024-results/>
- Islam, M. A., Sultana, R. ve Widen, G. (2024). Ascertaining the place of UN sustainable development goals in public libraries: How much progress have public libraries made in Bangladesh? *Global Knowledge, Memory and Communication*, 73(3), 354-374. <https://doi.org/10.1108/GKMC-03-2022-0072>
- Jones, L. ve Wong, W. (2018). More than just a green building- Developing green strategies at the Chinese University of Hong Kong Library. P. Hauke, M. Charney ve H. Sahavirta (Ed.), *Going green: Implementing sustainable strategies in libraries around the world- Buildings, management, programmes and services* içinde (Cilt 177, ss. 155-172). De Gruyter Saur.
- Karlovac Public Library. (2024). *Knjižnica u karlovačkoj Aquatici među top 7 najboljih zelenih knjižnica u svijetu*. <https://gkka.hr/knjiznica-u-karlovačkoj-aquatici-medu-top-7-najboljih-zelenih-knjiznica-u-svijetu/>
- Kavak, A. (2024). Kütüphanelerin yeşil vizyonu: Küresel hareket ve Türkiye'deki yansımaları. *Bilgi ve Belge Araştırmaları*, 22, 34-56. <https://doi.org/10.26650/bba.2024.22.1541569>
- Kavuri-Mutuku, P. (2018). Action to combat climate change and its impact: Green library initiatives at the Kenya National Library Service. P. Hauke, M. Charney ve H. Sahavirta (Ed.), *Going green: Implementing sustainable strategies in libraries around the world: Buildings, management, programmes and services* içinde (Cilt 177, ss. 86-93). De Gruyter Saur.
- Kedziora, W. (2025, 8 Nisan). *The impact of population growth and urbanization on sustainability*. <https://unigreen-alliance.eu/the-impact-of-population-growth-and-urbanization-on-sustainability/>
- Kızılkaya, M. ve Elmas, A. Z. (2023, 26-28 Ekim). *Çevresel sürdürülebilirliğe katkı: Yeşil kütüphaneler*. II. Uluslararası Gelenekten Geleceğe Bilgi ve Belge Yönetimi Sempozyumu: Kalkınmada Veri, Bilgi, Bilişim ve Yönetişim, Çankırı, Türkiye.

- Kolawole, D. T. O. ve Oladokun, B. D. (2024). Sustainable practices in Nigerian Libraries: Exploring the role of green libraries in promoting eco-friendly reading spaces. *International Journal of Knowledge Content Development & Technology*. https://ijkcdt.net/_common/do.php?a=ahead&b=1&bidx=2515&aidx=42075
- Kurbanoğlu, S. ve Boustany, J. (2014). From green libraries to green information literacy. S. Kurbanoğlu, S. Spiranec, E. Grassian, D. Mizrahi ve R. Catts (Ed.), *Information literacy. lifelong learning and digital citizenship in the 21st century içinde* (ss. 47-58). Springer.
- Lal, J. (2018). The green library: An initiative to sustainable library. *Pearl: A Journal of Library and Information Science*, 12(1), 28-36. <https://doi.org/10.5958/0975-6922.2018.00004.9>
- Leyrer, K. (2018). Libraries sow the seed of a sustainable society. P. Hauke, M. Charney ve H. Sahavirta (Ed.), *Going green: Implementing sustainable strategies in libraries around the world: Buildings, management, programmes and services içinde* (Cilt 177, ss. 22-31). De Gruyter Saur.
- Li, J., Guan, Q. ve Yang, H. (2018). Winter energy consumption in reading space of green library in cold regions. *International Journal of Heat and Technology*, 36(4), 1256-1261. <https://doi.org/10.18280/ijht.360413>
- Ma, L. F. ve Ko, L. Y. (2022). Supporting the sustainable development goals: The role of the Chinese University of Hong Kong Library. *The Journal of Academic Librarianship*, 48(4), 1-4. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2022.102562>
- Mathiasson, M. H. ve Jochumsen, H. (2022). Libraries, sustainability and sustainable development: A review of the research literature. *Journal of Documentation*, 78(6), 1278-1304. <https://doi.org/10.1108/JD-11-2021-0226>
- Miller, K. (2010). *Public libraries going green*. American Library Association.
- Missoula Public Library (2024). *MPL wins 2024 green library-grand scale award*. <https://www.missoulapubliclibrary.org/missoula-public-library-wins-2024-green-library-grand-scale-award/>
- Mulford, S. M. ve Himmel, N. A. (2010). *How green is my library?* ABC-CLIO.
- Munier, N. (2005). *Introduction to sustainability road to a better future*. Springer.
- Mwanzu, A., Bosire-Ogechi, E. ve Otero, D. (2023). The emergence of green libraries in Kenya: Insights from academic libraries. *The Journal of Academic Librarianship*, 49(5), 1-8. <https://doi.org/10.1016/j.acalib.2022.102601>
- Noh, Y. (2021). Study on the perception of South Korean librarians of the UN sustainable development goals (SDGs) and the strategy to support libraries. *Profesional de la información*, 30(4), 1-15. <https://doi.org/10.3145/epi.2021.jul.04>

- Özdemir, E. ve Arslantekin, S. (2024). Sürdürülebilirlik ve kütüphanecilik bağlamında yeşil kütüphaneler. *Bilgi Dünyası*, 25(2), 459-497. <https://doi.org/10.15612/BD.2024.772>
- Ren, X. (2024). Libraries' environmentally sustainable practices and services in California, Florida, and Georgia. *IFLA Journal*, 51(2), 442-456. <https://doi.org/10.1177/03400352241287788>
- Sahavirta, H. (2018). A Garden on the roof doesn't make a library green. P. Hauke, M. Charney ve H. Sahavirta (Ed.), *Going green: Implementing sustainable strategies in libraries around the world: Buildings, management, programmes and services* içinde (Cilt 177, ss. 5-21). De Gruyter Saur.
- Samara, A. ve Garoufallou, E. (2023). Organizational change and librarians' attitudes in special libraries. *International Information & Library Review*, 55(3), 195-206. <https://doi.org/10.1080/10572317.2022.2100216>
- Singh, M P. ve Dixit, S. (2021). Sustainable strategies towards green libraries: A study of state university libraries of Lucknow, Uttar Pradesh. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 1-19. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/4968>
- Sri Lanka Institute of Information Technology [SLIIT]. (2024a). *SLIIT Library Facilities*. <https://www.sliit.lk/graduate-studies/facilities/>
- Sri Lanka Institute of Information Technology [SLIIT]. (2024b). *SLIIT unveils state-of-the-art Library 'Learning Commons*. <https://www.sliit.lk/print-coverage/sunday-morning-sliit-unveils-exquisite-new-state-of-the-art-learning-commons-expansive-library-space-fusing-knowledge-and-inspired-education/>
- Stadtbibliothek Paderborn. (2024). *Eden*. <https://www.bibliothek.live/eden>
- Sulaiman, M. F. ve Laksmi, L. (2024). The social sustainability improvement strategy for supporting the green library concept at Taman Ismail Marzuki library. *Library Management*, 45(3/4), 174-187. <https://doi.org/10.1108/LM-07-2023-0064>
- Szpaller, K. (2025, 1 Ocak). *Missoula Public Library wins another international award*. <https://dailymontanan.com/2025/01/01/missoula-public-library-wins-another-international-award/>
- Şeşen, Y. ve Kuzucuoglu, A. H. (2020). The importance of green libraries in terms of sustainability. *Journal of Balkan Libraries Union*, 7(1), 10-16. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1303130>
- Taichung Public Library. (2024, 21 Kasım). *Shangfeng Branch*. <https://www.library.taichung.gov.tw/public/lib/index.asp?m1=69>
- Tanzin, M. ve Hoq, K. M. G. (2024). Transforming the Dhaka University Library into a green library: Opportunities and challenges. *Electronic Green Journal*, 1(49), <https://doi.org/10.5070/G314962681>
- Tseng, S. H. (2008). Green library design and evaluation: The Taipei Public Library, Taiwan. *New Library World*, 109(7/8), 321-336. <https://doi.org/10.1108/03074800810888159>

- Vijesh, P. V., Chopade, V., Joy, V. ve MK, J. (2024). Designing a green library in alignment with the UN's sustainable development goal: A case study of Rajagiri Business School Library, Kerala, India. *Electronic Green Journal*, 1(49). <https://doi.org/10.5070/G314960177>
- Zakaria, M. S. ve Hendi, O. M. (2025). IFLA Green Library Award from 2016 to 2023: An examination of the best practices. *Public Library Quarterly*, 44(3), 318-346 <https://doi.org/10.1080/01616846.2024.2400746>